

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

Aurten ospatzen diran Europako jaun sonatuen urte-urrenak

LENIN: Vladimir Ilich Ulianoff (1870-1924) (Aurten eun urte jaio zan)

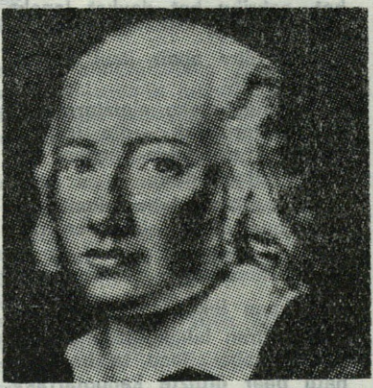
Legeak ikasten ari zalarik, iraulzalet zat artua eta Siberiara erbesteratua izan zan. 1917 garrean Alemanitik Rusiara jira zan eta boltxebitarren buru bezela, Kerensky-ren gobernu desegin zuan. II arte lendakari izan zan.

LENIN

BEETHOVEN: Luis (1770-1827) (Orain dala berreun urte jaio zan)

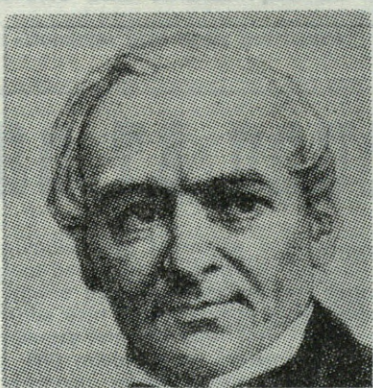
Bonn-en jaio zan eta 22 urtekin Vienara aldatu zan. Bere bizitzako azkeneko urteetan gorrik gelditu izan arren, bere lanari ekin zion beti. Bere bederatzi sinfoniak ezin obeak bezela jotzen dira. Izan dan musikalaririk onenetakoa, onena ez bada.

HOLDERLIN

HÖLDERLIN: Joan Kristian (1770-1843) (Dirla berreun urte jaio zan)

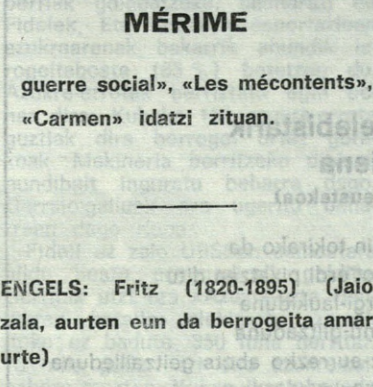
Aleman poeta. Bere garaieko gizon-emakumeak ez zioten jaramon aundirik egin baiñan gaur regun, poeta ta filosofo aundi bat izan zala argi dago.

MÉRIME

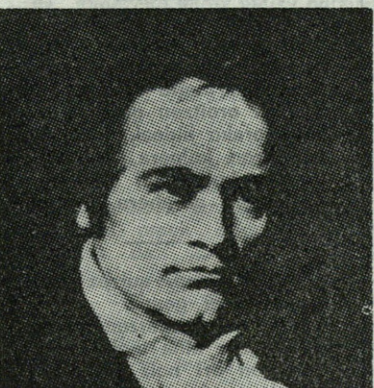
HEGEL: George Wilhelm Fritz (1770-1831) (Berreun urte aurten, jaio zala)

Aleman filosofoa, Jena-ko unibertsidadeko maixu. Bere filosofiari idealismo deritza. Marxen filosofiak oiñarri bezela, Hegel du.

ENGELS: Fritz (1820-1895) (Jaio zala, aurten eun da berrogeita amar urte)

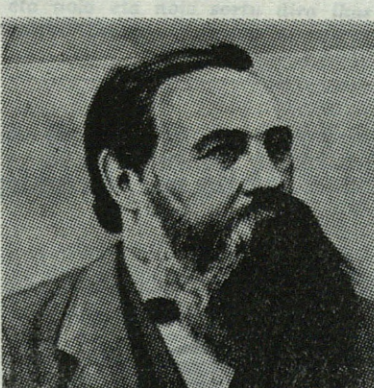
Aleman politikoa. Berak eratu zuan «sozialismo zientifikoa». Karl Maren lagun aundia, bera-ekin idatzi zuan «Komunista ageria» 1848 gn.

BEETHOVEN

HEGEL

ENGELS

RAFAEL

Izan dan artistarik aundienetakoa. Italiar pintatzailea, Urbino-n jaioa. Bere maixu zan Perugino berea-laxe jo ta pasa egin zuan. Leonardo da Vinci eta Michel Angelo ainekoa izan zan.

MÉRIMÉ: Prospèr (1803-1870) (Eun urte orain, il zala)

Frantses idazlea. Artearen historia eta klasikoen literatura ezin obeto ezagutzen zituen. «Histoire de Pedro I de Castilla», «La

RAFAEL: Sanzio (1483-1520) (II zonetik, lareun urte)

NON ZER

- FIDEL CASTRO TA DOUGLAS BRAVO
Azurmendik ... 3 garrean
- IKASTOLAK, PROLEMA LATZA
Amundarainek ... 3 garrean
- EUSKALERRIARI BEGIRA
Arenazak ... 3 garrean
- JAUNTOKERIA ETA MAIXUKERIA
Gaztañagak ... 7 garrean
- KATEKESIS ETA AURREN KULTURA
Lasak ... 6 garrean
- JUDAS
Aranaldek ... 11 garrean
- EUSKERA BATUA (III)
Martin Ugaldek ... 12 garrean

Euskal antropolojiaren lehen astea Deustoko Unibertsidadean

Apirilaren 6an has eta 11n buka 1970-Bilbao

NOIZ ZER

- Astelehenak, 6.—**Fisika Antropolojia.**
- «Historia aurreko euskaldun gizona, eta honek gaurregun duen garrantziak».
 - Barzelonako Zientzia Fakultadean Antropolojia Irakasle dan J.M. Basabe jaun doktorrak.
 - «Gure herrian diran odol grupoez».
 - J.L. GOTI jaun doktorrak, Medizinan eta Zirugian, doktor.
- Astearteak, 7.—**Sozial Antropolojia.**
- «Euskal Herrian sorginkeria buruz sortu diran psikologiko, soziologiko eta juridiko prolemak».
 - J. Caro Baroja jaun doktorrak. Nazional Etnologiko Museoko Zuzendaria. (Madrid).
 - «Euskaldunen pentsa moldeaz zenbait gauza».
 - J.M. Barandiaran jaun doktorrak. Nafarroako Unibersidadeko Euskal Etnologiaren Irakasle.
- Asteazkenak, 8.—**Poesia eta Musika.**
- «Euskal-poesia herrikoia eta euskal-psikolojia».
 - M. Lekuona jaun doktorrak. Euskaltzaindiaren Lehendakari.
 - «Euskal herri-kantak dituen morfologiko berezkuntzak».
 - F. Escudero jaun doktorrak. Donostiako Musika Konserbatorioko Zuzendaria.
- Ostegunak, 9.—**Historia eta Legeak.**
- «Gure herriaren juridiko zentzua».
 - A. Celaya jaun doktorrak. Legeetan, doktor.
 - «Beren historiaren bi momentutan, euskaldunak».
 - A.E. Mafiariak jaun doktorrak. Deuston, Lege-Eskolako dekan.
- Ostiralak, 10.—**Hizkuntza eta Arteak.**
- «Hizkuntza eta kultura».
 - Luis Mitxelena jaun doktorrak. Salamankako Unibertsidadeko indoeuropea linguistikaren Irakasle.
 - «Euskal-pintatzaileak».
 - C. Lasterra jaun doktorrak. Bilbaoko Bellas Artes Museoren Zuzendari.
- Larunbatak, 11.—**Harremanak.**
- «Bizkaitar enpresarioa».
 - J.M. Oriol jaun doktorrak. Casa Oriolko markesa, Bilbaon al-kate izana, eta Espainiako Zibil Injenieroen Ikastetxeko Buruzagia.
 - «Elkar-hizketa».
- Oharra.—Hitzaldi guzi hauek Probintziko Bibliotekan izango dira. Astarloa kaleko 10 gn. etxean. Kastellanoz.

BERTSO BERRIAR

—1—

Bertso batzuek korreetik gaur jaso ta irakurtzean «Olea maite», dio norbaitek lendabiziko itzean; puzunia ta iraiña pranko aurrerago jarraitzean, ezten zorrotza saiets-tartera itxuraz besarkatzean.

—2—

Nere bertsoak bai ote ziran aii benetan artzeuak ni nere baitan ziur egonik zirala umorezkuak? Ikusten danez gori xamarrek eduki eldulekuak; zuk berriz eltzen jakin ez eta erre zaizkitzu eskuak.

—3—

Ustegabeko oztopo asko ditugu mundu onetan, guk nai bezela danak ez dute federik gure lanetan. Ezertxo ere ez badezu nai jakin nerekin brometan, nai dezunean asiko gera elkar zigortzen benetan.

—4—

Nai degun ura esandakuan artzen dan lasaitasuna! Orretarako besteak ere bear erosotasuna; ez zu bakarrik izketan eta guretzat ixiltasuna, Ori ote da «Izappi» jauna nai dezun askatasuna?

—5—

Ni mezetara jaiero noa; ez dakit ote dakizun, Ama Elizak eskatzen du-ta nola ez bada erantzun? Baiña egiak azaldutzeo nork ote du bearkizun? Holanda artan zer gertatzen dan nik ez det elizan entzun.

—6—

Nik uste nuan emen zeundela ikasbide-emateko, ez beintzat nai dan guz-iguzia nai dan gisan esateko. Gogo ederra ere badaukat beste gauz bat jakiteko: Nor zeran nere emazteari neurriak artzen asteko.

—7—

Emakume bat badet etxean garbi, langille, trebea; Jaungoikoaren urrena au du nere biotzak jabea. Ez det esan nai nere andrea dala akatsik gabea, baiña bai zenbait apaiz erretxiñ baiño askozaz ohea.

—8—

Mutilzar asko jeixten dirala aberearen gradura? Zenbait ezkongai ikusirika bada zerbaite itxura. Batere gizalegerik gabe irtetzen bada mundura, besteak ero dirala uste bera ero dan modura.

—9—

Zenbaitentzako mundu guzia izaten da ezjakina. Euskalerriak ere bakarra ote du zerbaite dakiña? Erri soillak txit ezaguna du olakoen imajiña, Gu iraintzera etorri gabe badu nun da zer egiña.

—10—

Kultura bidez Euskalerria jaso litekela gora? Ori gezurra dala esanaz ez naiz joango iñora. Orretarako zer egin degun begira geure kolkora: aprobetxatzen al degu ondo sobratzen zaigun denbora?

—11—

Inozentzia jolastu naita egiñ ditugun okerrak! Dantza batean jarri ditugu bazter, eskubi-ekerrak. Oraindik ez du zeruak lur jo, Jaungoikoari eskerrak; baiña, ai! Gure paotx-soraa jorratu digu akerrak.

—12—

Nai zuan dana esanda batek estali nai ninduan loiz, baiña arpegi eman gaberik bere ustez jaikita goiz. Orra nik ere erantzun eman argi, garbi ta arrazoiz; Oleak ez du bere izenik izkutatatu izan iñoiz.

—13—

O, illunpeko erantzulea! Naukazu errukituta, eziñ-eraman orrek sarritan komeri txarrak ditu-ta. Zerbait ikasten asi zindezke auxe ondo adituta: Bertsoak jarri itzatzu, baiña ez itzak erditbituta.

—14—

Zenbait alditan trekelak ere egiñ izan dute grazi, eta daukazu amorru ori ez det nai geiago azi. Esan dituzun beste gauz askok didate parre erazi, baiña ez dute bertsolarien erantzunik irabazi.

J. OLEA

NERE BORDATSOTIK

UDABERRI

Irripar goxoz ager zaitezte erri eta mendialde, kantuz ler-zoriz asi bertatik zazpi milla txori talde. O, Udaberri, aspalditxotik zure zai gu larri gaude, al duzularik izan zaitea zeure izenaren jabe.

Negu beltzari eman diogu atzea eta bizkarra, Udaberri dugu oraingoz guk itxaropen bakarra. Azaldu zaite zeure sasoi; azaldu zeure indarra, biotz tristeak jaso ditzagun ba dugu zure bearra.

URTAIÑI

Bein da berriro, Joxe Manuel, ni kontu bi esatera, zu ainbat maite zaitugun danok zurekin oroitzen gera. Edo gorako bideak artu, edo erori kolpera, oraingo burrukaldi onetan dago zure gorabera.

Bi gizon aundi aurrez aurre-ta, biok irabazi gosez, lenago asko aitatzen ziñan baiña gaur aiña iñoiz ez. Berri on ori noiz iritxiko jarriak gaude gu pozez, suerte on bat izan zazula opa dizugu biotzez.

Aurpegi eman bear diozu ta gainera onenari, zer gerta leiken iñork ez daki; ez kendu ezer iñori. Egunak ondo kontatzen dira, ba dugu kezka ugari, zure buruan ikusi nai guk Europako txapel ori.

Aleman aundi, gogor, trebe bat txapeldun izendatua, aren aurrean azaltzera zu zaude orain beartua. Apirillaren irugarrena

ain dago inguratua, Euskalerria zure zai dago: orain da zure ordua!

Ez da makala, Joxe Manuel, zeugan artu duzun karga, estu ta larri egongo zera ta bidezkoa ez al da? Dituzun danak azaldu ortxe; gordean ezer ez laga, ta irabazi beza alemanak zu baiño geiago bada.

Galtzaille gerta bazindezke zu nere biotzak, zer pena! seguru ezer ezin kontatu, ori ere ditekera. Iñork ez daki bi gizonetan nor izan leiken onena, zertan ukatu, zurekin daukat nik nere itxaropena.

Bertso auek irakurtzen ari zeran garaian, bear bada, Europa-ko txapelketa erabakia egongo da. Nik aurrez moldatuak dira.

Ba dira arazo batzuk konpondu errezak diruditenak, eta iñork pentsatzen duan baiño gaiztoagoak diranak.

Donostiri dagokion, eta uri barrutik oso bidera gutxira dagoan auzone bat, ballara bat duzute Aiete.

Ango apaiz jaun agurgarria dan Koldo Irigoien jaunaren idazki bat, eskribu bat daukat laneko mai gainean.

Auek dira apaiz jaun gaztearen kezak:

Bi izkuntzetako eleiztarrak dituzten Parrokiak —dio Irigoien jaunak— eztabaida larrian sartuta arkitzen dira.

Gure eliztarrei ze izkuntzetan eman bear diegu Jainkoaren itza? Errez erantzun izan dute askok:

«Lekuan lekuko ikuntzan.

Bizi diran lekuko izkuntza, oitura ta abar, jaso ta berengatu bear dituzte kanpotarrak».

Au da beste batzuren arrazoibidea:

«Kanpoko jende orren izkuntza, gaizkixago-obekixago, danok konprenditzen dugun ezker, aien izkuntzan egin elizkizunak, eta... kito!

Zenbait erritan, zenbait garaitan, batez ere, samur konpondu ditekera auzia dala uste du Irigoien jaunak.

Neu ere orretan nago.

Ortarako, jakina, eliz bat baiño geiago bear.

Joan dan urteko Aste Santuan, aproba bat, esperientzi bat egin zuten Aieten. Oso ongi irten zitzairen, eta berriro egin dute aurtan.

Era ontan jarri zituzten elizkizunak:

Parroki-elizan, euskaldunentzat; «Milagrosa» izeneko moja-etxe-ko elizan, erdaldunentzat.

Zarautzen ere jokabide berdiña eramaten dan Mixioetan edo Ejertizio egun garrantzizkoetan.

Euskaldunentzat Parrokian jarritzen dira; erdaldunentzat Frailetan.

Iñork ez dauka marmarrean ari bearrik. Zeiñi zer datorkion ondoen, dijoala araxe.

Aieteko apaizak, batipat, onko onek eztenkatu zituan: Donosti osoan, Aste Santuko elizkizunak oso-osorik euskeraz egiten zituan eliz bakar bat ez zegoala jakiteak.

Premi ontaz jabeturik, euskeran utsean egin ziran Aieteko Parrokian; ala egin dira aurtan ere.

Irigoien jaunaren galdera:

«Auzo txiki batean egin duguna ez ote ditekera erri osora eramana?»

Zergatik Donostin, eliz batek bestera ain bide laburra dagoan tokian, izkuntzak naastuaz ibili?

Zergatik ordu berdiñetan elizkizunak egiñaz?

Euskaldunei ta kanpotarrei tokiak izendatu aurrez, eta ba-koitzari bere izkuntzan emanaz, ez ote genieke on aundia egin-go?

Izan zan garai bat Euskalerrian, sagardotegiak ugari zirana.

Ardandegien utsunerik ere ez zan somatzen.

Sagardozale zana sagardotegira joaten zan; ardozale zana ardandegira.

Danok, gaikixago-obekixago kanpotarren izkuntza konprenditzen dugula-ta, elizkizun danak erderaz egitea ez da arrazoizkoa.

Geu jaio giñan lurrean, gure Euskalerri kuttunean elizetan euskerazko elizkizunik bear ez badugu, nun bear ditugu? Burgozen? Zaragozan?

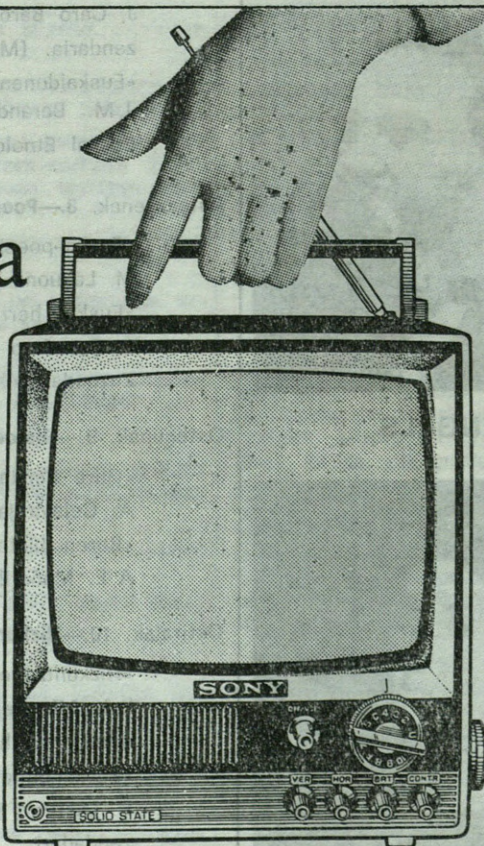
Tokia izan ezker, elizez osatu ezker, aukera eman euskaldunei bezela erdaldunei.

Eliz bakarra ta bi izkuntzeta-ko jendea dagoan tokietan dira komeri gaiztoak, baiña ez elizak aukeran dauden parajetan.

Aieteko eliz— gizonak ar bitzate nere zorion beroak.

Lerro auek bukatu ta gero, berri pozgarri bat jakin det: Donostiko Antiguoko parrokiaren aurtengo Aste-Santu elizkizunak oso osorik, lenbizi euskeraz eta gero erderaz egiñak dirala. Parrokiko euskaldunak ori eskatu apaizei eta auek baita egin ere. Au da pauso bat aurrera ematea.

Sony da ametsaren izena

ariñena, telebistarik eskurakoiena (beatz batez eustekoa)

SONY edozein tokirako da SONY'k 4 kilot'ardi pixatzen ditu SONY 9'ko argi-laukiduna SONY iru senti-giltzaduna SONY aurrez-aurrezko abots geitzailleduna SONY etxeko tximist-indarrez eta bateriz erabiltzekoa SONY'k lau izki ditu:

SONY

Donostia'ko ordezkari: A. Mendizábal Obanos - Peña y Goñi, 5 - Urrut' 10811-Bilbo'ko ordezkari: J. M. Lara - Fica 8 - Urrut' 239642
División Audiovisual: Irrati, telebista, magneto-soiñu ta magnetoikuskiñak. División Sobax: Elektro kontatzaille eskurakoiaik.

Bararri

DOMINGO LAIN, apaiz gerrillero

Arritu egiten giffan gerran ibilli zan Santa Cruz apaizarekin. Euskaleria salbatzeko karlistekin bat egini armak eskuan zituala gerra egin zuan apaizak txundituta uzten ginduan. Nola, bada, armak artu ezertan nabarmendu bear ez zuan apaizak! Utikan gerra! Utikan politikak!

Camilo Torres apaiza izan da Kolonbian ixkilluak artuta mendira atera zana gudura. Beartsueri, goseak eta egarriak zeudenei, etxerik gabe arkitzen zirane laguntzeko beste biderik ez zuan ikusten. Onez onean ez zegoan aldatzerik batzuk gero eta beartsuago eta besteak gero eta aberatsago bihurtzen dituzten erakunde eta moldeak.

Domingo Lain apaiza bihurtu zaigu oraindik orain gerra-zale. Zaragozako semea izanik Ameriketara mixiolari joan zan apaiz zintzo eta langillea alajaitan!

Onela garbitzen du bere burua Domingo Lainek: «Erriarentzat eta erriari argi egiteko naizen ezker apaiz ELN'ko gerrillaren sartzen naiz erri ori serbitzeko eta erri orren gidari izatearren».

«ARRAZOI SENDOAK EUKIKO ZITUAN»

«Ogei eta zortzi urteko apaiz Jainko-zale batek ebanjelioak eskuetan arturik gerrilleroen bizitza latz eta gogorrean sartzeko arrazoi sendoak eukiko zituan. Etxea, lagunak eta pakea utzi eta mendira joatea ez da herriketa», dio Lain apaizaren erritar dan Eduardo Fombuenak.

«Berak eta Españitik Ameriketara mixiolari joan ziran beste apaiz askok benetan bizi dute Ebanjelioa. Beroiek bakarrik dakiteango berri. Aiengan ez dago politikarik. Gizon jator eta apaiz on bat dugu Lain», dio berarekin batera Zaragozako apaiztegiaren ikasi zuan Joakin Sanz Martin erretoreak.

«BEARTSU BIZI ZAN»

«Lain eta bere taldekoak oso beartsu eta arrote bizitzen ziran». Lurrean lo egiten zuten. Tabakotarako ere dirurik gabe zeuden. Inoren ez zekanean ensan dirua egitera joan ziranik. Ez da emakumeekin ibiltzen ziranik ere. Ori bai liburu-pilla aundiak zeuzkaten. Ez dakit nundik sortzen zituzten, «dio beroiekin artu-emanak zituan aita Mazok.

«Arriturik zeukaten jendea. Gero eta jarraitzaile geiago zuten. Ikasten ari ziran askok ere utzi beren ikastetako eta jarraitu egiten zien. Batera bizitzen ziran danak. Garai artan unibersitarioekin lan egiten nuan. Danak ies egin zidaten oietara joateko», aitorzen du aita Mazok.

«Etxeak eta kaleak konpontzen jarduten ziran. Poliziak bakarrik gaizki begiratzien zien», esaten digu aita Mazok.

«APAIZGAI ZALARIK»

«Kazkatia eta trebea zan. Oso jatorra. Asko zekian. Ikaslerik onenetako bat zan. Ondo ezagutzen zuan Teoliji berria. Danakin ondo konpontzen zan. Futbolista ona. Ez zan biurria. Erantzun gogorretakoa baina oso noiz peinka», aitorzen digu azken urteetan apaizgaitegiaren izan zuan zaitzaileak.

Gazki antolatutako munduan bizi gera. Batzuk geiegi, askok gutxiegi.

«Ondasunen bakar-jabetzaren izenean bildurgarritzko gauzak egiten dira gure lurraldeetan... Millaika bizi-lagunen mixeri gorriaren bizkarretik aberastutako dirudun-talde txikiak dauzkagu Ameriketara. Eta Gizon aundi oiek, garai bateko jauntxoan antzera, beren esku dauzkate indar guztiak... Dirudun eta militarren elkar-artzea azkenea da» dio Helder Camara gotzaiak angoko egoera aztertuz.

Gogorkeria... gogorkeria... ez da Kristoren legea diote, ondo bizi diran askok.

«Baña zer gogorkeri?» galdetzen du Helder Camarak. «Zapal-dutakoen goseak sortu lezakeen gogorkeria, ala zapaltzaileek zapal-dutakoen aurka ezarritako gogorkeria?»

Negargarria da orratik bidegabekerizko egoera auek aldatzeko onelako gizon onak pistola artu bearrean arkitzea!

Domingo Lain apaiz argi, trebe, biotz-bera eta Jainko-zalea gizonak salbatzeko gerrillero egin da.

Gizartearen onerako izango ote da?

Bere onerako ez da izango beintzat. Bizitza latz, gogor eta neketsuari ekin dio. Guk ez bezela bere bizi arrixkuan jarri du lagun urkoaren alde.

Laster irakurriko dugu oraindik: «Domingo Lain apaiz gerrilleroa il da bala batek jota».

IKASTOLAK, PROLEMA LATZA EUSKALERRIARI

BEGIRA

Aspaldi hontan artikulu ugari irakurri dugu ikastolei buruz; ahopeko mintzaldietan ez dator antzua gai hori. Prolema latza eta adar askotakoa benetan, bere mami lerro batzuetan eman nahi izateko, nahiz bat uste handikoena izan. Halere, ezin gaizki ikus, entsegu horietara jotzen duenik. Hain korapilotsu denez gero, sintesia bat egin lezakeana (inoiz egin ahal izango ote erabateko sintesia bat?) etor bitartean eta hori gertutzeko, askok eta askok alderdika joka beharko dute.

Baina, entsegulari horiek, oinarriko erregela batzuek lepora beharko dituzte, gizabidez jokatzeko. Eta horize da gure artean hain garbi ikusten ez dena.

Aski dugu artikuluren batzuk irakurtzea edo ikastolen bideak «zuzentzen» hasi direnen jokabideari begiratzea. Eta zer nabari da? Hauze:

a) andereño nahiz maisu batzuei, lepatintzailu, Maoren irudia ezarri eta kitto; horiek ez dira euskal-irakasle izateko gauza. Eta: Kanpora hortik!!! Gurasok dute hitza ikastoletan.

b) Orain arteko ikastolen bideak, gure herrietako elkartasunaren etena sortu omen dute; segregazio-bide omen dira. Eta hori ezinezkoa da: nazional-eskoletako irakasleekin har-eman gehiago behar da izan. Hortaz, gero, utikan orain arteko andereño eta ikastola-zuzendariak. Honelako ameskeria eta simplekeria franko ageri da gure artean.

Nere buruari —nik ere inoiz amets egiten bait dut— galdera hau dagiot:

a) Hain zeharo eta erabat —zirt-zart— garbi ahal daiteke prolema bat? Gurasoen eskubide hau, irakasleek hain: hain mugatuak ote alderdi horiek? «Nola» erakutsi, irakasleek egitekoa da —esan izan da—; «zer» erakutsi, berri, gurasoen. «Nola» erakutsi, ez ahal darama berarekin «zer» erakutsi? Eta «zer» erakutsi, ez ahal darama berarekin «nola» erakutsi?

b) Ikastolak segregazio bide direla eta nazional-eskoletako irakasleekin har-eman gehiago behar dela diotenak, nun dauzkate begiak? Gure arteko errealtatearen susmo txikiak ba ahal dute? Zertarako eta nola eta noiz sortu dira ikastolak? Eta zein zoritza dira?

Eta hau bederen: hori diotenek, zer har-eman dauzkate irakasle horiekin, kristau ikaspedea dela edo beste hainbat gauzatara dela edo bigarren mailako ikasketetara dela? Zein har-eman?

Amets huts izateko, ez ahal da tamaina handi samarreko hori guzia?

d) Eta andereño nahiz maisu, tituludun nahiz laguntzaile, sahestu ahal daitezke besterik gabe ikastola lanbidetik?

e) Ikastolak prolema badira, ez ahal da prolema hori garbitzen saia behar, ez zirt-zart, ez «Ego dizi» batekin, elkar-hizketa batekin baizik?

f) Prolema honen jira-biran, prolemaren aska-entsegu horietan ez ahal da ageri, zabal-zabal, gure mundua morroitu nahiean dabilen diruaren indarra? Nagusi, jaun eta jabe nor? Ahal duena. Joku berorixe gure arazo hontan.

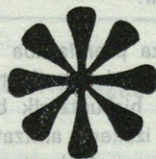
Nun da batikano II-gnaren irekitasuna; nun da Paulo VI-gnaren eta Batzar Nagusiaren elkar-hizketarako deia? Museo askotzoko sortu ote dugun nago. Gure gazterien gogorkeria eta bakarkeria, helduak —ofizialki bakarrik, ez gizatasunez— geranon gogorkeria, bakarkeria, ustekeria, nagusikeriatik ez ote darian nago. Gogorkeriak gogorkeria dakarrela ez ahal diogu, bada?

Elkar-hizketaren dialektika bide baten aukerarik ematen ez badiogu gazterari, zertan harritu giza-mailen burruaren dialektika-bidea delako teoriara jotzen badu? Horrela, gerok erakutsia hartzea besterik ez dute egiten; eta esan ere esan behar da: bide bakarra daukate aukeran horrelako bizi-giroan.

Bukatzeke; hauze bederen: ez dezagun gure jokabide hori kristau-erlijioan tinkatu. Historian zehar izan dituen kruzadak eta erlijio-guduak eta nagusikeriak aski ditu Eliak bere bizkar gain. Azken aldi hontan, Jainkoari esker, Erlijio askatasunari buruzko agiri bat ezagutu dugu; Gaudium et spes bat ere, bai; elkar-hizketari buruzko enziklika bat ere, bai. Hoieri esker, ba dakigu, ez dezakegula joka-ahal lehen bezala, kristau ez diranei buruz; ba dakigu, kristau ez direnekin har-emanak izan dezakegula eta izan behar ditugula; ba dakigu, biziera osoa elkar-hizketa behar duela izan.

Mintza gaitzeen gutxiago erlijioaz eta bizi dezagun egizago. Ireki dezagun zertxobait gure musuak.

DIO NISIO AMUNDARAIN

Zeruko ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua (Carlos III, 22 - Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 - Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan ... 215 pezeta

Korreo batasunetako errietan. 265

Atzerrietako bes-terrietan ... 285

Aidez Aurrez galdetu.

Salmentan (Ale bakoltza) ... 5 pezeta

AZURMENDI

ARENAZAR JOSU

FIDEL CASTRO TA DOUGLAS BRAVO

Traidore bat ah al da Castro? Gerrilari buruz aspaldidanakoak dira URSSen eta Fidelekin arteko diferentziak. Azkenean URSSen usteetara bihurtu da Fidel. Gauza harrigarria da Fidelek inoiz bai, eta oraintxe ikusi beharra Hego-Amerikako gerrilak ez (?) daukala iritarik. Ez ote da gerrilaren esportazioa baino premiazkoago duela azukrearena? «Año del heroico guerrillero» handiki ospatu ondoren, «hamar milioen urtea» ospatu nahi du Fidelek aurten. Ez dirudi Fidelekin Douglas Bravoren artean sortu diran diferentziak gertaera honi begiratu gabe azal ditezkeanik.

Fidelekin esanean «Kubako herriaren etorkizuna erabakiko duen baita» da hamar milioen tonelada azukre biltzeko uza hau. Orain arteko plangintzak ezin bete izaten ziran, asmoen aldean behetik galditu da beti efektibitatea. Aurten goak «la Gran Zafra» izan nahi du, eta plangintza hori xehetasun guztiekin ari da betetzen. Baina zafra honek ardura guztien kontzentrazioa eskatzen du.

Kubak ezin dezaiotse gerrilari lagundu. Kubatik bertatik ematen zaigu gerrilak ezin pagatzearen arrazoia, eta ez dauka gerrilaren berrezko gaurkotasun eta ahalatasunekin zerikusirik handirik. Kubaren gizar-eraketa, bruto, 1958 ingururaino atzeratuta dago. Gutxienez 2,5 mila milioen dolar inguruko zorrak dauzka URSS-ekin egin da. Eta kredituak behar ditu atzeririk. Hego-Amerikako beste Erre-

sumekin ere harreman komertzialak lotu behar ditu (Chilerek hasi da). Ugarte bat ere munduan bizi dago, Kuba ezin ditek mundu guztia ere haserre ala zorretan bizi.

800 milioen dolar inestitu dirala aurtengo zafra bera azukresoro berriak goldatzeko, jakinarazi du Fidelek. Eta Kubaren esportazioan azukrearenak bakarrik ehundik larogaitabosta (85%) betetzen du. Azukre-errotak berriro egin behar dira: Kubako 152 azukre-errotak guztiak dira berrogei urtez gorakoak. Makineria berriro dibilak nundibait inguratu beharra dago. Garraio-gailuak ere ugartu beharrean dago Kuba.

Fideli ez zaio URSSen asmoetara bildu beste erremediorik gelditu. Gerrilak utzi eta «Azukre-uzta Handiaren bataila» deklaratu, zorrek itoko ez badute, 350 mila herritar, 75 mila gudari ari dira azukre-kainabera moztan. Kuban ikasteko edo gerrilaren entreinatzeak dauden atzerriar gazteak ere azukre-legionario bihurtuta daude (600 inguru ziran joandako abenduan zafra ari ziranak). Atzerriar diplomatikuek ere ez dira gelditzen matxeta eskuan hartu gabe: URSS-eko Defentsa Ministro Gretschko bera, Kuba bisitatzean, zafra agertu zan. Fidel Castrok zafra bera bataila irabazteko beste ezertarako baino interese gehiago daukala bistan dago. Douglas Bravori gustatzen ez bazaito ere.

Fidel Castrok gerrilarekin egiazki itxaropena galdu ote duen eta ge-

rrila zabaltzeari amor-eman ote dion jakiteko goizegi da. Gerrilak ez daukala jadanik bazi herritarrik, esaten da. Baina bazi-gabezia hori, ez azkenik, Kubako ekonomian dago. Limite batetara ailegatzen ari da Kuba, Zafra Handiaren bataila irabazi beharrean dago derrigor. New York eta Londongo azukre-borsak gehien-gehien 8 milioen toneladako azukre-uzta kalkulatu diote Kubari. Fidelek, oster, «hamar milioen, libra bat ere ez gutxiago, eta uztaillaren hamabosterako gainera» agintzen du. Plangintza hau betetzen baldin bada Kubako produzioak ikaragarritzko aurreraldia egingo du. Eta aurreko urteetan plangintzak bete ez ziralako errezeloz atzeratu edo itxi egin ziran kredituaren eskuak berriro irabaz ditzake Kubak. Garbi asko esan du Fidelek horixe dala lortu nahi duena.

Gogoangarria da urte berean URSS ek ere Hirugarren Munduari laguntza laburtu egin diola, Sibiria-ko inbestizioak jasotzera beharturik. URSS-ek eman eruz eman dio Kubari, baina atzera hartzeko gogorik ere ez zaio falta noski. Beltzak erakusten ari baita txinotxo oria... Eta inork ez daki, Sibiria-barneko errekek udaberrian desiozotzen diranean Txinak nun jarri nahiko dituen URSS eta bere arteko mugak. Hari luzeak mugitzen bait ditu Douglas Bravo Venezuelaren bakkrik abandonatzen duen deabruak.

Euskalerritik begira...

EZIKETA LEGE BERRIA

Herri baten egiazko bizi-mailla neurtzeko, eziketa, jakintza ta inbestigazio sailletan nola dabillen ikustea dezute termometrotik onena. Turismo alderdiak antolatuagatik, teknika ta ekonomia goratu behar dirala esanagatik, edukazio alorra baztertzen bada, ezjakintasunaren laarrak aurrerapena itoazaziko du.

Dirudienez, jendea gai hontaz kezkatuago dabil. Españiar agintariak «Liburu Zuria» aipatuaz propaganda egiñagatik, badute aukera ederrik egi-teetan erakusteko. Heuren asmo onak lege berri baten mamipean erakutsi ditzazkete gerora aurrera eraman ahal izateko.

Aldizkariak lan ugariak argitara berri dituzte eziketa legeari buruz, batzuetan oniritzia emanaz, bestetan, gehienetan noski, alderdi txar eta makurragoak adieraziaz. Gai hau dala ta zer esango degu?

Nik, egia esan, egitamu edo proiektua ez det ezagutzen, eta ezin nezake sakontasunez aztertu ta epaitu. Nere aldetik, ordea, eziketa lege jatorrak berekin behar dituan baldintza edo kondizioak izendatu besterik ez ditut egingo:

1) Eziketa antolaketa, bereziki Estaduaren bizkar behar du izan, gastueri berak erantzun behar die. Ezin diteke, ezin genezake ontzat eman, gastuak, eziketa erakuntzak berekin dituan kargak gurasoen sorbalda gainean utzi. Egun, lehenengo maillako ikastaroaren gastuak, gehienak beñepein, Estaduaren ardurapean badaude ere, bigarren maillakoak, ikastexeko gehienak pralle, ta mojen eskuetan daudelarik, gurasoak ordaindu behar dituzte. Irakurleak ederki asko jakingo du noski, umetxoan illeroko eskola-gastuak zenbateraino izaten diren. Estaduak, zuzen jokatu nahi badu behintzat, oraindaiño eman ez duan bezelako saltoa egin behar du... Unibersidadeak berriz eskasian eta gaizki antolatutako dauzkagula ez dago dudarik. Egungo istilluak eta aserreak ez dute besterik erakusten.

2) Lehenengo puntua ondo betezen bada, ikasketa saiioak guztieki-koak izango ditugu. Oraindaiño estudiantzeko modurik izan dutenak aberatsak bakarrik genituen. Pobre ta behartsuen seme alabak azkar eta erraztasun handikoak izanagatik ez dute egundo estudiantzeko egokierarik izan. Bekak diralata zarata gehiegixko erabilii izan dute baina erre-alidadea besterik izan dala ez dakienik bai ote da?

3) Eziketa edo edukazio arazo hontan jakintza premiazkoa izanagatik batez ere kultura hartu behar da oinarritzat. Kulturak herrikoitasuna eskatzen du, kulturak ezin lezake herri bakoitzeko hizkuntzarik bazterturik utzi. Beraz Estadu barruko herrialdeak heuren izakera aintzat harturik zuzendu beharko luteke arazo hau: katalanak heuren hizkuntzan ezituz, gailagoak gaillegoz, gaztelarrak gaztelaraz, eta euskaldunak... euskeraz. Ondo eta zuzen onartutako legeak zer dala ta aibesterainoko garrantzia duan kaxoa ahaztu. Ikastolak, adibidez, eragozpenak ezezik, egiazko laguntzaren eskubidea berekin daukate. Zoritxarrez, ordea.

4) Egiazko edukazioa ez litzake orain artean bezela bakarkoi ta egoiste, gerekoia, izan behar. Gure artean gertatzen danari begiratu behintzat, umeengan egoismo izugarria ereiten eta ongarrizten saiatu gera. Umeari bere prolematika erakusten zaio, bere etorkizuna da aurrera atera ta seguratu behar dana, gaitontzekoak amolai ditezela, or konpon, alajaiña, Eliza eskoletan ere horrelakorik ikasteko modurik eta laguntzarik izan degu noski. Pentsatzen aal degu iñoiz honek berekin dakarren ondorenaz?

Langille semea aita baiño goragoko maillara igoraztea izango da heuren gurasoen gogorik suitsuena. Hal dala, behintzat, ez dedilla, aita bezela langille izan. Asmoa ederra izanik, umeak eta gazteak, gero, nor bere promozio ta aurrerapidean bakarrik pentsatzen degu. Gaitontzekoen egoerak, lantegietan arpegi eman behar bada, herriaren alde arriskurik onartu behar bada, gerora besteen alde ezer egiteko... bost ajola.

Une hontan programa edo egiturak zelán antolatu behar diren astintzen ez nazaizute hasiko, badaude hortarako preparatuagoak dauzkagunak. Baina, eziketa lege berriari ezarri behar badigute, arren, personari onurakor litzaioken hura bakarrik egin dezatela.

Lehengo puntu horiek konparatuaz, legea motz geldituko zaigula kanoa nago.

MIKEL UGALDE

ORBEGOZO

IXILLIK GORDETAKO OPORRALDIA

Gipuzkoa barruan, aldaba aundia izan da Zumarragan, Orbegozo lantegian sortu ta luzatu zan oporraldi gogorra. Gipuzkoatik kanpora, alare, oporraldi orren berriak, ez da bere aibatean eman. Arritzeko isilaldia, opor orren inguruan gorde dutena gure albistariak.

Oraindik arrigarriagoa, oporraldi ori zergatik izan dan jakin ezker. Langilleak oraingo ontan, beren bizi-arriskua kentzearen sortu zuten lan-oporra.

Urtero iru eriotz-inguru, ta bestelako min-arte ugari, osasunaren kaltetan gertatzen bait ziran. Beraz, oporraldia, gizonaren bizia gordezearren sortua izan zan. Ez zan beraz, txantxetako istillu ori ekarri zuan ezpearra.

Garrantzi aundikoa ere bai, noski. Lantegi orretan, ia iru milla langille bait dituzte; Zumarragako 18.000 bizilagunen zati aundia benetan. Iraupen luzekoa gainera: irurogei egun irauñ bait zuan oporrak, eta epe luze orrek, langilleen etxetako poltsak ustut zitan zearo.

Ta orratx arritzekoa: albistariak oso berri gutxi eman zuten istillu orretaz. Lantegiko arduradunak, ez zuten egun luze oietan bitarteko-tasun eragikorrik eskeiñi; ta —jakiña—, langille dirugabeak, itozorian gelditu bear izan zuten, ain indarka luzearen ondoren.

Azkenerako, Gipuzkoako Eliz-Barrutiak elizetan dirua bildu bear izan zuan, langille oporreratuñ alde. Españiako beste eskualdetan ezer gutxi jakin zuten naaste ontaz.

OPORRALDIAREN EGUTEGIA

Urrillaren 20, 21 eta 22'garrena. 45 langille, Akats-saillean lanean ari ziranak, leenengo aldiz oporrera jotzeko asmoa artu zuten, makiña batzuetan bizi-arriskua zegoela-ta. 1968'garren urteko Agorra ez-

kero, ez zan bildu, Txukunketa eta Ziurketa Batzordea. Ordutatik kanpora lanik ez egitea erabaki zuten azkenean.

Azaroak 10.—Beste sailletako langilleak, Akats-Sailleko lana egitera bialdu zituzten. Sailleko langilleak, aserre jaiki ziran neurri onen kontra. Eta arriskua sortzen zuten makiña batzutan lan egitea ez zuten nai izan.

Azaroak 11.—Nagusiak, beste sailletako langilleak Akats-Saillean sartzeko agindua atzeratu egin zuten. Baiña makiña guztien lan egiteko agindua eman zuten.

Azaroak 12.—Lantegiko nagusien jokaera ikusi, ta langilleak besoak lanerako ukatu egin zituzten.

Azaroak 13.—Lanik-eza luzatzen.

Azaroak 14.—Lantegiko nagusiak, Akats-Sailleko lau langille bialdu egin zituzten lanetik. Orduan, sailleko langille ezkongaiak (19), kontua eskatu zuten, lantegitik kanpora bialdutakoekin bat egiñaz.

Azaroak 15.—Beste langilleak gertatua jakin zutenean, lanera agertu gabe gelditzea erabaki zuten.

Azaroak 17.—Lantegiko Batzordeko, ai aditza eman zitzaieñ: lanera sartzen ez ziran bitartean, ez zegoela elkar-izketarik, eta eske guziak alperrik izango ziralta bitartean. Sindikatoetako Ordezkariek bere aldetik esan zien, oporraldia lege kanpoko zala ta ez zegoela ezer egiterik langilleen alde.

Azaroak 19.—Nagusiak, beste 22 langille fabrikatik kanpora bialdu zituzten. Aien artean, lau langille Lantegiko Juraduetakoak ziran.

Azaroaren 22'tik 27'ra. Lanetik bialdutakoak, beren borondatez, erriko Eliza-Nagusian sartu ziran, beren aserrea agertzearen.

Azaroaren 28.—Eliza Nagusian Batzar Nagusia egin zuten milla bat langillek. Oporraldia luzatzea erabaki zuten.

Azaroak 29.—Poliziak elizara sartu ta barruan zeudenak atera zituan.

Abendua.—Nagusiak langilleekin itzegitara jarri ziran gai guziez. Opor-egunak ordaintzea agindu zuten. Gaiñera, Eguberrietako saria

ta beste borondatezko 28 eguneta-ko ordainketa ere eskeiñi zuten. Baiña ori guzia, bialdutako langilleak berriro lanera ez artzekotan. Langilleak, oporraldia luzatzea erabaki zuten, bialdutakoñen alde egiteko.

1970'garren urteko Urtarrillak 14. 55 opor-egunek, langilleen poltsak ustut zitan ordurako; ta an sartu ziran lanera, bialdutakoak eta aien alde egitearren atera ziran langille ezkongaiak izan ezik, beste guziak.

Oporra zergatik? Bizi-arriskua kentzearen.—Beste lan-saria gertzeko eskea ere ba zan tartean; baiña asiera, lanean arrisku gabe egiteko asmoz eman zitzaion. Au egia zala, Nagusiak berak aitortu zuten; Laneko Sendakintza ta Seguridade Elkarguntzaren azterketa onartu zuten ezker.

Langilleak, nagusiak lanetik bialdu zituzten langilleen alde jotzeko, zuzen zuten gero oporra. Ontan tarte aundia izan du Sindikatu legediak langilleen bialketa eta oporrak eman dituan aginduak dirala bide.

Eta garbi gelditu da, **LANGILLEEN ELKAR-ARTZEA**. Oporra luzatuz, alde askotatik artu dituzten dirulaguntzak jasoaz.

Baita ere, **euskal-apaizak** elizetan egin duten diru-eskea, langilleen alde, erri osoak onartuta.

LANGILLEEN BIZIA GORDE BEARRA.—Negargarria da, gizonen bizi-arriskua kentzeko eskatzearen, onelako oporrak sortu-bearra izatea. Negargarria goikoen eta dirudunen ajolagabekeria, gizonen bizia gordetzeko neurriak artu bear diranean. Negargarria kontu auek albistarietan isiltzea. Onela erria ez bait da konturatzen zer gertatu dan ere.

Ta negargarria, beren bizia gordetzearren oporrera jo zutenak, lanetik bialduak gelditzea. Erria, ez jakifian dago oraindik eta geldirik. Gotzai-Batzaldiak eurrerantz ari dira lanean; eta sekulako luma-lana ari da gure artean, Sindikato-legea aztertzen.

(«MUNDO SOCIAL» etik jasoa)

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78

84 11 21

ZARAUZ

piensos

Biona

BI ALDIZ ONA

BIOTER'EK babestua

VELCIA, S.A.

Pentsugile:

TUDELA'n: Apartado 41

NANCLARES (Araba):

Urrut. 82 08 12 ta 82 08 16

Carretera General Vitoria-Miranda

Km. 12 - Urrut. 6

EGUNETIK EGUNERA

MARTXOAK 21

—Camboiako buruzagi berriek Norodom Sihanuk erregearen aurka kanpaina bat antolatu dute. Halaz ere diotenez ez dute, atzerriko gaitan, bere politika aldatuko.

—Parisien kamioiekin dabiltzanak gobernuari heien asarrea azaldu diote. Asarre hau, gobernuak inposatutako Aste Santurako autopisten normetan du oinarria.

— 22 —

—Nixonen politikan gero ta garrantzi haundiagoa ari da hartzen poluzioaren aurkako ekintza. Honetan «naturalezaren garbitasunaz» eta «aldearen txukuntasunaz» mintzatu da.

—Siria-ko estadiak argi adierazi du Ejipto, Sudan eta Libia-kin federatzea prest legokela. Honekin arabeen batasun politikoak pauso haundi bat eman dezake.

— 23 —

—Yeddah-n hasi da Musulman arteko atzerriko gaien ministroen biltzarra.

—Norodom Sihanuk-ek legeatik at kontsideratu du Camboiako gobernu berria.

—Nixonek 105 abioi ukatu dizkio Israeleri. Bitartean E.S.S.B.-ko harmak Ejiptora heldu dira.

— 24 —

—Frantziar kamioien gidariak eta gero, komertziantak dabiltz protestetan.

—Estadu Batuetan karteroen huelga esito haundia euki du. Nixonek harmada atera behar izan du karteroen lana egin zezan. Huelga hau legetik at dago ez bait dute karteroek honelako protestarentzat eskubiderik konstituzioaren arabera.

—Laos-en komunistak nahiko progresoa egin dituzte bere iraultzaile ekintzan. Long-Chen-go basea berenganatze arren gerrileroak aurrera doaz Jarros delako zelaiaetik.

— 25 —

—Pekin-etik Sihanuk erregeak Canboiako herriari gobernu berriari bere oposizioa agertzeko agindu dio. Canboiako gobernu berriak ez ditu 30.000 gizon baizik. Hauek gainez ez konfiantza osokoak. Bestalde Viet-Congeko iraultzaile gerrileroak ongi dagoz, bai moralez bai harmamentuz.

—Latino Amerikan politiko personalidadeen raptoak ugartzen ari dira. Oraingoan Santo Domingo-ko yankiar militar baten bizia 20 iraultzaile balio du.

— 26 —

—Turkiako gobernu krisi sakon bat ari da jasotzen. Estudianteen inkonformismoari sozial eta ekonomiku prolema axola haundikoak erautsi behar zaio.

—Grezian oposizioko 35 persona juzgatzen dira egun.

MOSHE DAYAN

Jesukristo baiño bi mila urtez leenago, ebertarrak beren txabolak eraiki zituzten Jordan ibaiaren lur baztarretan, eta geroago, bertaratu ziran Ejiptoko lur aldeetara, baiñan emendik aldegin bear izan zuten Moises buru zutela, lareun urte geroago. Lurreko eztabaida luzeena asia zegoan; gauza bat argi; ebertar eta ejiptotarren artean, ez zala beñiere pakerik izango.

Dabid Erregeak, Laterri, Estadu bat sortu zuan, eta Laterri onek, judutar nortasuna errian piztu, kokatu. Nor izate txiki onek bazuan indar eta kemena lurreko ezpearguzien gainetik irauteko. Arabiar erriak inguratzen zuten eta ez zuan ezertxo zer ikusirik, auzoko biztanle saillakin.

Etorri zan Erromako Inperioa. Eta beraren indar eta batasuna nagusitu an ezagutzen ziran lurraldeetara. Judutarrak altxa eta oldartu ziran gauza auen aurka. Titok, Jesukristoren ondorengo irurogei urteetan, ondatu zuan Jerusalem. Judutarrak ordea, er dira beñiere bukatzen. 132-35 urteetan istillua berriro. Orain Adriano Enperadorearen aurka, eta burruka izugarri ontan, Israelen lurraekin bukatuko zuala eta erria sakabanatzen —«Diaspora» izenaz ezagutzen da— jardun zuan, lurraldeko lau ertzetara judutarrak astinduz. Guztientzako israelartan istillua asia zegoan.

Dabid Erregeak eratu zuan lurralde txoko ura, erri ta oitura askoren zulo ta txilborra zan. Gizaldi eta gizaldietan, urte ta urteetan, arabiarrek lur auetan bizi eta zabaldu zituzten beren dendak. 1.099 urtetik aurrera, europar gurutzedunak —kruzaduak—; geroago, Saladino Enperadorea. Urrengo, 1.516 garren urte ondoren eta leenengo gudu aundiraino, au da 1.914 urteraino, lurralde ura turkotarren menpean gelditu zan.

Ala ere, lur zati artan ebertar giza-buru txiki batzuek zirauten, eta jakin zuten bere erlijio, bere izkuntza eta bere oituren argiari eusten. Urrutira nabaitzen zan argia. Millaka judutarren erlijio ta izkuntzari eutsiaz eta izan zuten indarrean bizkartuaz, amets egiten zuten egunen baten Jaunak eskeinitako lurretara berriro etortzea.

Eta eldu zan siontasuna. Baita ere ugartzen zijoazten etsaiak. Zerbait egin bear zuten. 1.882 garren urtean Pinsker'tar Leonek pentsa-

tzen zuan, ondo etorriko litzakela beren odolekoak erriratzeko bat egitea: Palestinan judutar pillo aundi bat eratu zan. 1.884 garrenean Katozve errian, bildu zan siondarren leenengo batzarra. Dei eta dei ari ziran, eskatuaz, antziñako —leenagoko— aberria etortzea. Errialde askok arnasa lasai artan asi ziran, ukustean, judutarren joatea. Arabiarrek berriz, bestera pensatzen zuten: urduri zeuden, gizaldietako etsaia, berriro borobiltzen eta aunditzen zizaiolako.

Vienatar periodista Herzl'tar Teodoro, buru ta belarri amildu zan siondar lan onetara. «L'Etat juif» - «Judutar laterria» liburua argitaratu zuan. 1.897 urtearen udaran eta Basel errian, nagusi bezela zuzendu zuan bere leenengo Siondar Batzarra, Europa alderdi guztietako berreun baiño geiagoko bidaliak joan da. «Siontasunaren lanik nagusia da, juduar erriari Palestinan igelisku eta estalpe bat eratzea, giza-zuentasunaren babesean», izan zan artutako erabaki nagusia. Diasporak, bide eta lan bakar eta garbia auxe zuan: millaka urtetako aitonen lurraldeetara, berriro itzultzea.

Dana bultzaka, gainezka zetorren. Bi diru-etxe, bi banku eraiki ziran: Juduar Banku Koloniarra eta Juduar Aberri Dirutza. Kokxa ta ankatraba ugari izan arren, siondarren oñiarri au, aurrera zijoan poliki, baiñan sendo. Bigarren gerra ondoren, geitu zan Palestinara judutarrak etortzea. Leertu ziran odol eztabaidak, oraintsu gertatu diralako naiko ezagunak. O.N.U.'n politika eztabaidak, eta Israela lurra odoletan murgildu ziran. Israeldar Arabitar Gudarien aurka burruka.

1.948'ko Maiatzaren 14 garrenean, Ben Gurionek Israelko Estaduaren askatasuna Tel Aviceko Operan aldarrikatu zuan. Ameriketako Estadu Bilduak, U.S.A.'k, amaika minutu geroago baieztoka eman zion. Bi egunen buruan U.R.S.S.'eko nagusiak ere ontzat ematen zutela berria eldu zan. Eunkide, urteetako ametsak bete ziran judutarrentzat. Orain, betiraundeko gudu bat geditzen zan: arabiarren aurkako gudu.

Betiraundeko gerra onek, orain arte, iru ixkanbilla izan ditu: 1.948-49, 1.956 eta 1.957'ko «guda-tximis-ta» izenekoa. Onela deitua, sei

egun bakarrean, israeldarrek ejiptotarrei gerra irabazi eta Ejiptoko lurretan sartu eta gelditu ziralako. Iru gudu auetan zer ikusi aundia izan duan «zigor-besoa», Moshe Dayan, Guda Ministroa, Dabid berria; inork baiño obeto «itzetik ortzera», antziñako esaeerari gogor eutsi diona.

Moshe Dayan «indi-piku», izen goitiz deitua, bada Israel lurraldean jaiotakoari onela deitzen diote. 1.915 garren urtean eta Maiatzaren 20 garrenean jaio zan Deganiako baserri-kooperatiban, Palestinan eratutako leenengoan, bere aitak Ukrainatik bi urte leenago etorri ziran nean sortua Herzl'tar Teodoro periodistaren ikasbideai jarraituaz. Amabi urteetarako fusilla ondotoxerabiltzen zuan arabiarren aurka. Amalau urte zituala bazekian esku bonbak jaurtitzen eta gudari bikaña zan. 1.936 garrenean israeldar polizi gudarien irakasle.

Ingelesekin atzipetuta, bost urte-tarako itzalean sartu zuten. Denbora orretan Napoleón, Prantziko Enperadorearen guda-liburuak ikasten gogotik jardun zan. Bigarren gudu nagusian (1.939-46), Frantzi-Ingalaterrak U.S.A.'kin bat eginik, burruka egin zuan. Auzoko lurraldeetako siriatarren aurka, pozik, gerra lanketa bete zuan, baiñan prisma-kuetuekin burrukaren gorabeerak ikusten ari zala, bala galdu bat bertan leertu, eta ezkerreko begi ondoko ezurra ondatu zion. Ezkerreko begia galdu eta gaurko begibakar ezagunena sortu zuan.

Bigarren gudu aundia bukatzean, Dayanek burrukan jarraitu zuan, baiña orain, Israel bere erriaren alde, eta arabiar-inglesen aurka. Bere menpean zituan gudariak izutu zituzten aurreratzen zitzaizkien etsaiak, bada azeriak bezela lan egiten zekien. Bere israelitar anaien artean, txapela jator zeramkien. Ez zitzaion inor aurrean ipini eta ez zion bestek errañurik jarri siontasun aldeto guduketan.

Eta eldu zan bere Aberriaren, Israel Askatasuna. Beren, asaba zaarren lurra zaitzeko, Moshe Dayanek, gudari jerraitu zuan arabiar etsaien aurka. Leenengo bi burrukaldietan jo ta ke ibilli an, eta irugarrenean, 1.967'ko «tximista-gudan», bera izan zan judutar irabazleen txapeldun, inoiz israeldarrek betiereko arabiar etsalei eman izan dien jipol aundienaren denboran. Aunditasuna ta indarra bere eskuetan dauka. Eta baita ere bere anaien indar aundia —diru kontuan, jakina— lur geieneko ate giltzetan. Eta arabiarrek zirikatzen duten bakoitzean, atzapar indartsuaz astintzen ditu, gaur darabilgun lurreko oitura legeak alde batera utzia. Israela, arabiarren burrukan, ez du beste legerik, bere betiko erri-otura baizik, gogor eta indartuak, eta burni-besoa, Moshe Dayanen eskuan gidaritza dagoelarik, jainko-txiki bat bezela, judu-arabiar arteko burruka beñiere amaitu ez dedin.

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR,ek

sukaldian

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon,

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alifante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

LEBITARRA'K

HANDIK ETA HEMEN- DIK

BATASUNAREN HISTORIA

Euskerarentzat momentu historiku baten gagoz eta etorkizunari begira ahal diran dato ta dokumentu gehien batzea komeni da, etorriko diran belaunaldiak batasuna zelan egin zan jakin dagien.

Inor hortarako gertu badago, gure aldizkarietatik dei bat egin dagiala eskatzen deusat, dokumentazio guztia leku batetara joan dedin.

Batasunaren historia hau ez da bakarrik kuriosidade bat izango. Irakaspede ederra be izango da: euskeraren arerioen kontra, euskaldun batzuen alperkeriaren kontra, gure herriaren batasun eta bizi nahiaren burrukearen irakatsia.

Haugaitik, gorde egizuez aldizkarietako orrekortekak, paperak, kartak, liburuak, eta guztiak esku batetara bialdu.

EUSKALTZAINDIA

Herri guztiak, heuren Hizkuntza Akademiak daukez, eta Euskalerriak Euskal Akademia edo Euskaltzaindia. Akademia hauek, hizkuntzan maixu dira, hizkuntzaren arloan nagusi, ta heuren irakatsiak betebeharezkoak. Hau, gauzak normalki doazanean. Baina, zelan doaz gure artean?

Euskeraren batasunari buruz, epeak luzatzea eskatzen deuskue (50 urte dira Euskaltzaindia sortu zanetik eta bere helburuen arteko bat euskeraren batasuna zan).

Euskaltzaindian, batasunari gogor eutsiko dabezan gizonak behar doguz. Gizon sutsuak, hizkuntzaren aldekoak, hizkuntzaren arloan batasunaruntz eroango gaituen kapitan gartsuak.

Geldirik jazarrita egoteko egunak joan ziran. EGIN ETA JARRAI! Eta euskeraren batasunarekin, aurrera!

TABERNARIK TABERNARA

Tabernarik tabernara ibilteak hiru gaitz sortzen dauz:

- 1.º Osasunaren kaltea.
- 2.º Familiaren hoztasuna.
- 3.º Kulturarik ez lortzea.

Zenbat milaka gizon, Euskalerri osoan, taldetan, tabernarik tabernara! Zenbat miloika ordu alperrik galduak!

Taberna ta kafeterietan galdutako orduak euskal kulturaren alde erabiliko bagenduz, euskera gehiago jakingo genduke, euskal literatura dagoan mailan baino gorago egongo litzake.

Tabernak eta kafeteriak bai, baina neurrian. Eta ordu gehiago euskera ta euskal kulturari.

TELEBISINOA

Tabernak aitatu doguz, baina ba dago gure artean beste «plaga» bat: telebisinoa. Etxeak ezagututen dodaz, goizean biztu (goizean edo hasten danean), eta gauerarte kendu barik daukenak. Hemen be osasunaren kalterako (kontuz begiekin), sikolojiaren kontra (alperkeria sortzen dau) eta kulturaren kontra. Bai, kulturaren kontra, hainbeste lelakeriren artean noizean behin zeozer interesgarria emotea kultura lortzea ez dalako. Eta gainera, euskal nortasunaren kaltetan, gure hizkuntza ta kulturari telebisinoaren ateak itxita dagozalako.

LIBURUAK

Benetako jakituria liburuetan dago. Liburutegi on bat eukitea ta liburu horiek irakurtea, jakituriaren jabe izatea da.

Egunero liburu bat eskutartean euki behar zenduke ta bertatik zeozer irakurri. Ta ahal dala, liburu hori euskeraz idatzia izan dagiala.

Gaur, euskeraz, mota askotako liburuak argitaratzen dira ta heurretatik batzuek benetan interesgarriak.

Gure hizkuntzak, irakurleak eta idazleak behar dauz.

XABIER GEREÑO

KATEKESIS ETA AURREN KULTURA. "IRUÑEKO IKASTAROA"

1.º Joan zan udako Ikastaroan, Dolores M. Serrats, andereño katalandarrak egin zion guretar andereño bakoitzari «TEST» bat. Orduetik euri asko egin du eta denbora anitz igaro.

Baifia, gariak, ernetzeko eta eltzeo astia bearrezkoa du. Ona emen berri pozkarria. TEST aipatuak, denak, nere etxean daude. Datorren astean, au da, Pazko astean, TEST ori daramaz kien txartelak bidaliko zaizue, orri bat ondoan due la, obeki ulertzeko, bakoitzari, bere etxeko zuzenbidera. Nork bere burua «profesionalki» ezagutu dezan, Test auek argi ongarriak dirala ezin ukatu.

Onenak, Serrats andereñoak dionez, 23-223-260 dira; denetan onak direnak.

Beste 29 oso onak. 28 kaskarrak. Azken oietatik, 9 aurrera egin dezaketanak. Tartekoak, geienak, onak.

Txartel bat edo beste osatugabeak ere ba dira. Alaz guztiz ere, gure aldetik, denak bidaliko ditugu, bakoitzari berea.

¡Zorionak! Iñork nai badu bere burukiko zerbait zeatzagorik jakin zuzenbidea txartel buruan dator. Idatzi, erantzungo zaizue ta. Ala dio Serrats andereñoak.

2.º Iruñeko Ikastaroa ondo dijoa. Andereñoen ostatua eta Ikastaroa leku ber-berean izatea litekena da, Iruñeko Seminarioan, agian.

Pazko ondoren, Barcelonan, Fuster Rabés, jaun ezagunarekin biltzar bat egingo degu, programa erabat eta azkenik osatzeko.

3.º Loiolan izango dan Ikastarotxoaren gorabeerak bide onetik dijoaz. Gaurkoz besterik ez.

J. L.

"UNAI" BIKOTEA

Eibarko txapelketan irabazle

«emen bertan etxe grabadora on bat ez izatea degu eragozpenik audienetako bat».

«ANTXIETA» taldeko fruturik ezagunena, noski, UNAI bikotea degu. Maria Karmen eta Maria Jesus, ain zuzen. Aspaldi ontan maiz entzun ditugu bikote onen abesti xamur eta biotzberak. Auek ere, galderak ainbat erantzun izango dituzte; eta ariari muturretik elduaz:

—Noiz asi ziñaten abesti lanetan?

—Orain dala iru bat urte irukote bezela asi gihan. Joan zan azarotik bikote bezela jarraitzen degu.

—Zuen abesti era?

—Guk —erantzuten du Maria Jesusek— abesti melodikoa erabiltzen degu. Abesti zaarrak bezela berriak, euskerazkoak izan ezker. Etorkizuneko abesti erak ere, ba dirudi emendik joko duela.

—Indarrik bai aal-du euskal abestiak?

—Nik uste det aurrera aterako dala. Beste errietako abesti maillan jarri bearko du, ortarako, leenik. Eta abestia esaten dedanean, euskal kultura guzia ere berdin xamar jotzen det.

—Euskal abestiaren eragozpenik nagusia?

—Emen bertan etxe grabadora on bat ez izatea degu eragozpenik audienetako bat. Teknika onak erabili ezean, beti bigarren maillan jarraituko du; eta, gainera, ezezaguna izango da gure Erritik kanpora.

—Zuen pozik audiena, abesti-lanean?

—Ba, Eibarko Euskal Abesti Txapelketa irabazi genuanean, au izan zalako gure leen agerketa txapelketa batean; eta irabazteak beti ematen du poz pixka bat...

—Jaialdi asko azken bolara ontan?

—Oso pazik gaude alderdi ontatik ere. Bai Antzokietan eta bai Dantza lekutan, oso ondo artzen gaituzte.

—Bi diska ere atera dituzte. Gustora?

—Oso pazik gaude alderdi ontatik ere. Bai Antzokoak obeak ateratzeko esperantzakin ari gera.

—Zer asmo gerorako?

—Beste diska bat preparatzen ari gera. Madriden aterako degu. Soroazabal maixuak agindu dizkigu, abestien arregluak eta... laster aterako aal degu.

«UNAI»

—Eta lan guzi auetan bakarrik, zeuen gixa, aal zabilzate?

—Ez, Joxe Mari Altuna izan degu musika aldetik dakigun guzia erakutsi diguna. Eta bera izan ez bazan, ez degu uste UNAI bikotea aurrera aterako zanik. Orretaz gainera, erriak ere ondo artu gaitu. Eta zer geiago eska dezakegu?

—Zuen irugarren diskaren esperantzaz gu ere; laster arte!

B. OTAEGI

Tomás Eizmendi'ren Jatetxea

Zumai erritik metro gutxira, ibal ertzean par-irriz, etxe polit bat zure zai dago euskal kutsu zoragarri. Arrai, barazki, aragi eder; nai dan aukera janariz, jatetxe au bein probatzen [duna laister azaltzen da berriz.

—oOo—

Restaurante

Tomás Eizmendi

Curva de «Chiqui-erdi»
Tel. 86 13 90 ZUMAYA

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki diteke merke ta ondo ematen.

Fermín Calbetón, 4
DONOSTIA

Lana - Eskeintza

Usurbilko zurtegi (madereria) batean lan egiteko
25 urtetik 35 arteko zerralarri bat eskatzen da.

Urrut. 97 2 19

USURBIL

o y a l s . a .

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

ZABALEGI, NEKAZARI-ESKOLA

Donostiako Aurrezki-Kutxak, bere 90 urteak dirala-ta, liburu eder-
ra atera du. Euskeraz eta erde-
raz. Euskerazko titulua onela du:
**BASERRIKO IRABAZBIDEAK. Zaba-
legi Nekazari-Eskola.**

Ongietorri egin bearrean gaude
liburu oni, eta zorianak eman bea-
rrean or Donostiako Aurrezki-Ku-
txa orrek erakusten duan lanari.

Baserriak kantari asko izan du
beti, batez ere baserrikoetatik bai,
baña baserriatik bizi bearrik izan ez
dutenen artean. Baserriko pake-gi-
roa, nekazariaren zorioneko bizia
olerkari ziralako askok erabili du-
te kantagai. Baña baserriak kan-
tuak baiño beste zerbaiz bearrago
du.

Nekazariak berak ez du, noski
nekazaritza olerkari-begiz ikusten.
Baserria bizibide izan du beste
ezer baiño geiago. Bizibearrak egin
du lur-langille, edo lur-lantzaille.
Eta beste bizimodu oberik aukeran
ikusit duaneko, baserria ez du leen
aia maite, nekagarri du, iguina
artu dio bere bizimodu orri eta ba-
serriatik ieska asi da guztion kal-
terako. Guztion kalterako zergatik?
Gizonak oraindik ez dualako arki-
tu lurraren emaitzen utsunea bete-
tzekorik. Baserrian bizi ez danak
ere baserrikoetatik bizi bearra dau-
ka. Orregatik guztiontzat kaltegarri,
baserriaren ondarena.

Euskalerrria ere asi da nekazari-
tzaren egoera larri orren ondorenak
sumatzen. Eta kezkatzen asiak di-
ra asko, eta gaitz orren sendabi-
deak arkitu nai lituzkete. Senda-
biderik onena, bearrena, nekazari-
tza dirubidean jartzea, irabazpide
egitea.

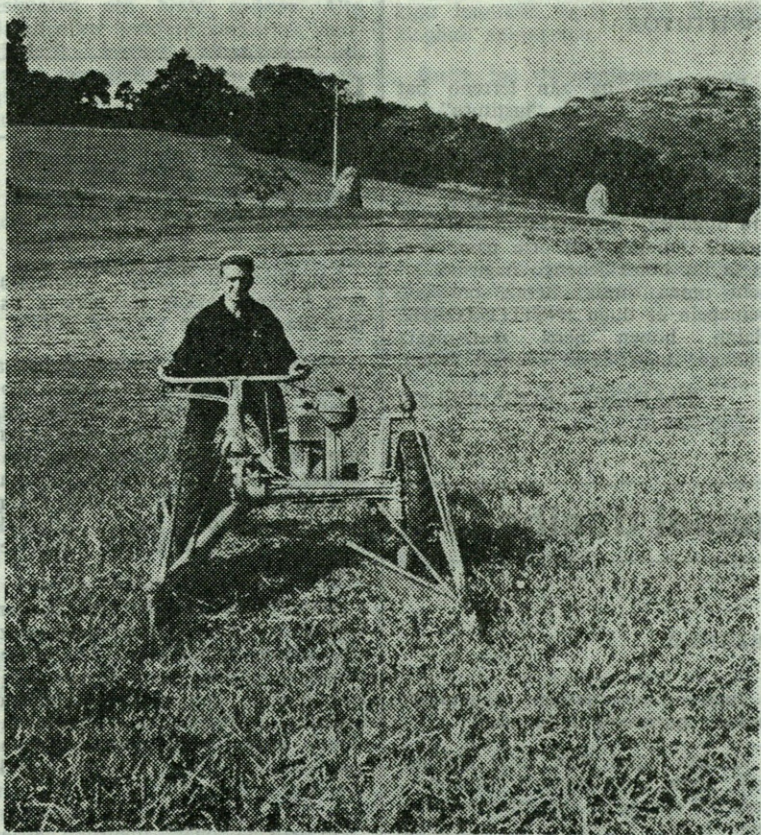
Ez dira urte asko asmo onekin
liburu mamitsu bat agertu zala.
Baserria dirubidean zuan izena. Li-
buruaren egilea: Manuel Oñatibia
Aurela, Olatzungo semea, Zarauz-
ko albaitea.

Oñatibia onek eta beste jaun
batzuek urratu zuten bidea, eta bi-
de ortatik aurrea joaz, olaxe sortu
da Zabalegi Nekazari-Eskola Do-
nostiako Aurrezki-Kutxaren liburu
ontan ikusten degunez.

Zabalegi Nekazari-Eskola 1958-
an asia da. Donostiako Aurrezki-
Kutxak 1962-an artu zuan bere ba-
bespean. Arrezkero an egiten dan
lana daukagu liburu ontan. Lan
onen berri ematea izan liburu au
egin dutenen leenbiziko asmoa.
Baña irakurleak beste zer asko
arquituko du bere orrietan, Gipuz-
koako nekazaritzak zer tankera duan
jakiteko argitasun asko.

Beren itzetatik jakingo degu on-
gien zer asmoz ta zer gogoz diar-
duten lan ortan burubelarri dabi-
ltzanak. Ona beren itzak: «Aurrez-
ki Kutxak, asiera asieratik, alegi-
nik sutsuenak jarri zituan, ain zu-
zen, biotzeko zaigur lur- lantegi
onen (Gipuzkoaren) biziera zalan-
tzen jartzen duan eragotzpena eza-
gutzen. Garbi dago eragotzpenik
nagusiena irabazbiderik-eza dala.
Baserriarren bizitza latza da. Eta,
jakiña, inguruko «erri» ta «lante-
gien» lillurak baserria uztera er-
agiten dio. Ain zuzen, baserriko ira-
bazbide oien berri ematera eta
baserriarren bizitzeko esperantzak
agertzera dator liburu au».

Liburuak baditu iru zati. Leenbi-
zikoan Zabalegi nola sortua dan
esaten digu, aren leenbiziko pau-
suak, arik eta 1962-an Aurrezki-
Kutxak beregain artu zuan arte. Bi-
garrenean, gain-begiratu bat egiñaz-
ten digu, Gipuzkoako nekazaritza
ta ganadutegia, errialderik errialde,
nola dauden ikusteko. Or degu Gi-
puzkoak zenbat baserri ta ikullu di-
tuan, eta zer modutako ta zenbat
etxalde. Irugarrenean, Gipuzkoako

Dirudinez, mutil orrei makina batez ez dio bildur geiegirik ematen.

baserriak zer nolako irabazpideak
dituan abere-janaritan, bei, txerri,
koneju ta egaztietan. Gipuzkoako
nekazariak olako sail bakoitzean
zer irabazi atera lezakean zearo
azaltzen zaigu. Eta guzti oien berri
emadakoan, irugarren zati onek be-
rak Zabalegin sartzen gaitu.

Zabalegi Donostiako-uriko muga-
barruan dan baserria da, ez aundi,
ez txiki, bai bien arteko, baserri-
eredu izan dedin ola antolatua.
Baserri-eredu ta nekazari-eskola,
biak batean degu Zabalegi.

Baserri-eredu bezela, baserri-
tiki bizi litekeala, eta irabazpide
atera litekeala erakutsi nai du. Eta emen
ditugu, garbitasun guztiak emanik,
ango sarrera ta irterak, eta zer
irabazi ateratzen dan urtean ango
abere, egazti, fruta-zuaitz, barazki
ta belardietatik. Guzti oien kontua
ematen zaigu, eta ortarako bear
diran lan eta tresnen zeatzasunak.

Baiaña eredutatz jartzeko baserri
baño geiago nekazari-eskola degu
Zabalegi, Euskalerriko neska-muti-
llentzat sortua. Euskalerrri guztiko
neska-mutillak dabilta eskola or-
tara, baserriko lana ta nekazaritza
nola obeto erabili ta irabazgarriago
egin ikastera joanak. Illean ama-
bost egun egiten dituzte bertan
mutillak, eta beste amabost egun
neskak. Artzen dituzten ikaskaiak
askotakoak dira: oiñarri-jakintza,
ekonomia (batez ere, Gipuzkoako
nekazaritzari geien dagokiona), ga-
nadutza, ta abar. An ikasten dute
neskeak aur-azinkuntza ta orratz-
-lana, eta mutillak, landareen gai-
tzak ezagutzen eta sendatzen, mo-
tor ta markiak erailtzen. Eta bai
neskak eta bai mutillak, soziologia
ta euskera. Guztitara badira, ikas-
taldi bakoitzeko, mutillentzat 280
ordu, eta neskentzat, 210 ordu.

Benetan eredutatz artu gentza-
ke Zabalegi eskola ta esker onik
merezi dute bera sortu ta berari
eusten dioten guztiak. Liburuak
ematen ditu oien izenak. Ez di-
tugu aipatu gabe utzi nai ango
irakasle ta liburu onen egille di-
ranak: Andoni Lekuona, Jaime Zu-
bia, Jose Perurena eta Migel Gar-
mendia.

Eta, jakiña, ez degu isillik utzi
bear diruz lagintza oni eusten dion
elkartea, Donostiako Aurrezki-Kutxa.

Txalogarria da guztiok egin du-
ten eta ari duten lana. Gure ar-
teko nekazaritzari indar artzen eta
aurrera egiten lagunduko aal dio.
aitasunez, biotzez urbidu dira ba-
serriara, nekazariaren bizimodura. Eta
esango nuke ekonomi-begiz baka-
rrik ez diotela begiratu baserriari,
olerkirari-begiz ere bai. Beren oler-
kari-begia ez dute bertsotan azal-
du, baña sarrerako itz batzuek
naiko salatzen dute. Gipuzkoaren-
tzat nekazaritzak asko esan nai
duala badakite, Baserria, onela dio-
te berak, «Gipuzkoarraren eta onen
oituren oiñarria izan da, gure izaer-
aren giza-ondasun ederren gordai-
llu ta ixpillu», gure famili onda-
sunen iturri. Biotzak esan die on-
dasun oiei eutsi egin bear zaiela,
biotzak egin ditu ameslari eta bio-
tzak eman amesak mamitu ta egi
biurtzeko oldarra ta kemena.

Olako laguntzak, olako gizonak
bear ditu gure baserriak, eta gu-
ziten bearrean dago, noski, salba-
tuko bada, zutik iraungo badu, gaur
gaifean dituan arrisku ta galzori-
tik oso ta bizi aterako bada.

Gelago egin bearra dago orain-
dik, baserria edozein bizibideren
maillan jarri nai bada; eta orri iri-
txi arte, ez du baserriak etorkizun
argirik, nekazaritzak ez dio base-
rritarrari poz aundirik emango. Be-
toz argibide berriak, aurrerapen be-
rriak baserriari laguntzeko. Ongi
dago ola-lanak eta industriak artu
duten indarra. Baiaña nekazaritza
bertan bera utzi gabe. Guztiok bi-
zi gera baserriko emaitzetatik, eta
iñolaz ere ez zaigu on aren on-
damena.

Zabalegi sortu duan gogoak ira-
ungo aal du, bide berriak urratuko
aal ditu eta asitako pausuak aurre-
ra eramango aal ditu.

Bien bitartean txalo jo dezagun
gizon oiek oraiñartean egin duten
lana eskertu ta goratzeko.

L. A.

EUSKERA BATUAREN GORABEERAK

JAUNTOKERLA ETA MAIXUKERLA

Orra bi gauza, zein baiño zein nebarmenagoak. Eta mingarriak,
gaiñera: jauntxokeria eta maixukeria. Urrutira ikusten ditugunak;
obeto esanda, ikusi baiño leenagotik nabaitzen ditugunak, oso urru-
nera usmatzen ditugunak.

Bai baiña... besterengan! «Besteek darabilte jauntxokeria, bes-
teek maixukeria. Eta narekiko! Ni, berriz, iritzi zabalekoa naiz eta
askatasun-zalea».

Iritzi zabalekoa... askatasun-zalea... Itzak bai ederrak; jokabi-
deak, ordea, bateko besteak: geure guztia ona dugun bezain
txarra jotzen dugu besteren guztia. Au komeria!

—o0o—

Zoragarriro erabiltzen eta menderatzen ez baldin badugu, gero,
«imutu-legea. Imutuaren ao zabala nere aldera, neri begira: dana
zabal, dana aske opa bear didate beste guztiek».

Nik besteei, ordea, imutuaren mutur estua opa diet; andik
ikusten dudana bakarrik, besterentzat: dana estu, alegia, eta dana
zeatz neurtua.

Tamala da baiña, jokabide orixe darabilkigu noiz-nai. «Imutu-
legearen» agindura gabiltzan bitartean, berriz, jauntxokeriak eta
maixukeriak menderatzen gaituzte. Eta, jakiña, mokoka elkarren
aurka.

—o0o—

Gure Euskera jator bakarra, euskalki askotan zatikatua dauka-
gu. Orra gure izkuntzaren egoera mingarria. Bildu bageneza bere
batasunera!

Euskera bateratu orren billa gabiltza guztiok, dan-danok itzez
aitortzen dugunez beintzat. Eta batasun orren alde ari dugu gure
burruka.

Burruka, bai. Euskera, batera bildu naiean gabiltzalakoan, or ga-
biltza elkarren aurka, elkarri erasoka.

Gogoz eta biotzez batzuk besteengandik etenda gagozen bitar-
tean; bi alderdi tan, bi talde edo geiagotan puskatutik gazozelako,
elkarren arteko bitasun ori batasunera biltzen ez dugun bitartean,
burutu ote genezake Euskeraren batasun jatorrik?

Ni ezezkotan nago.

—o0o—

«Onela idatzi bear da... Au dugu idazkera bakarra... Bide on-
tatik ez baldin bazoaz, atzerakoi zera eta batasunaren etsai...
Baztertzekoa, nardagarria, sasirakoa, gure bide ontatik ez dabi-
llena...».

Gisa ontako itzak eta jokabideak, ugaritzen eta nagusitzen ari
dira gure artean. Negargarriko jauntxokeria eta maixukeria!

«Dana H'z bete dago. Ez dut irakurriko!»... «H'dun liburua? Ez
dut erosiko. Ez dut ikusi ere nai». Itsumena!

H guztiak H diralarik ere, zerbaiz esaten duana... zerbaiz era-
kus dezakena... ulertu ditekera eran idatzirik dagona... zergatik
bazeratu eta nardatu?

«H'rik ez dauka. Ez da guretzakoa. Ez dut nahi»... «H'gabeko
idaz-lana? Atzerakoi da. Ez da batasun-zalea. Utikan! Ezta begi-
ratu ere!»... Itsumena!

Euskerari laguntzeko gogorik bene-benetan duanak... berri-za-
lekeriaren edo-ta alderdikeriaren billa ez dabilenak... gezurrezko
euskal-zale ez danak... nolaz artu dezake onelako jokabiderik?

Batzuena eta besteena, jauntxokeria eta maixukeria!

—o0o—

Batasunerako biderik onena, nere ustetan, ez da, elkar beartu
nai izatea. Nor gera nor, elkarri batasun-biderik gogorren ezartzeko?
Nork du eskubiderik, idazkera jakin batera iñor beartzeko?

Betoz arrazoiak, zenbat-eta sakonagoak obe. Betoz argibideak,
betoz eredu jatorrak. Betoz, batez ere, idaz-lanak: ugariak, ederrak,
mamitsuak, irakurgarriak, argiak, ulerterrazak...

Elkarren aurkako burruka baiño areago, egin dezagun elkarren
arteko lelaketa burutsu eta leiala. Gisa ontan, ordea, gure lelaketa
eten-gabea: nork baiño nork obeto eta geiago idatzi euskeraz.

Zalantzarik ez dut egiten nik: ondoen eta geien idazten du-
ten joerari eta idazkerari jarraituko dio erriak, Euskalerrri osoak.

Ez dut bide oberik ikusten: ondoen eta geien idaztearen mai-
xutza.

GAZTAÑAGAK

OAR SORTA

37. «BATZAR-MEZA»

Amundarain-tar Dionisio benedi-
tarrak euskeratu deusku Heredia
eta Urtarainen «Batzar-Meza» au.

Irugarren argitara-aldea da eus-
keraz, oraingo au.

Otoitzak, Bataio aginduak berri-
tzea, Meza Santua (textu barria),
Aitortzako Sakramentua, eta Agur-
tza Donea. Onexek dira dakarzan
gaiak.

Gazteizeko Apaizgai-etzeko ESET
Argitaldaria eta Donostiako EASO
Liburutegiak argitaratu dabe, 1970°
garren urte onetan.

Argazkiak: Arzuaga, Narroso, Eu-
ropa-Press, eta Schommer-enak,
benetan ondo egiñak ta apaingarri
egokiak.

I. Oñatibia egin dau eleiz-esla-
ri edo zentzore. Gazteizko Franzis-
ko gotzain jaunak emon dau irar-
tzeko eleizbaimena.

38. ARTETXE

Astero astero jatorku Artetxe be-

re euskerazko irakurgaiarekin «Ze-
ruko Argia»-n.

Euskeraz idazten dau azkenengo
urteotan. Zorionez. Errikoi euskera
egoki batean.

Jo ta ke, iñoz baiño adoretuago
ikusten dot bere espiritua azkenen-
go idaztietan.

Irakurle asko dauko Artetzek.
Ondo dakit ori. «Zeruko Argia» ar-
tu eta leenengo leenengo bere ar-
tikulua irakurtzen dogunok asko
gara. Gure gerrate ostein Artetzek
ereñ euskun euskal arimea ez da
amatau gure biotzetan.

Gaurko gazteen artean be irakur-
tzen da euskeraz Artetxe. Uste do-
gun baiño geiago. Bide barrietatik
doiazanen artean be bai. Irakurri
beintzat bai irakurri.

Zintsatasunik aundienan jarrai-
tuko dau Artetzek bere bidean, bi-
de onetatik ibili da beti-ta. Danok
dakigu ori, eta ondo jakin be.

Bide orretatik jarraituko dau az-
kenerraino Artetzek. Egon ziur. Du-
darik ez euki.

ARRIURDIN

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

arratia

Otsail-epallako larunbatetan, bein erri baten ta bein bestean, apaix eta prakadunak gogor ari izan dira lanean. Gazteriari egin dautroen deia izan da, onek, gizonki erantxun dau, Arantzazun beintzat

Otsalla-ren 21an, eta beste izlari-irakasleak inguruko errietan ari ziran artean, emen, Arantzazun, Aita J. Jose izan zan oben edo pekatua-aren sustraiak eta bideak azaldu eba-za. Aita Otaegi bere emen izan gendun, elizatzaz mintzatu zan, itze-gin eban.

Izenik ez dakidanarren, emen izan dira betaurreko baltzdun zeanuritar ikasia ta on J. Antonio Zabala, la-rik neketsuenaren aurrean, sudurra izurtutun ez dakiana; bakoitzak be-rraren arloan atxurketa sakona egin eben. Emen izan da, baita, Patxi Uriarte.

gure bal laran, ikasketa aldetik, ga-rrantsitsuen.

Gure herriko alfabetatze taldeak beste lan eder bat artu du beregain: erdaldunen alfabetatzea. Amaika bat lagun bildu dira gure izkuntza eza-gutzearen. Talde onek beraxeak Mar-txoaren ogehian itzaldi bat antola-tu zuan. Izlari Patxi Altuna, Lena-go ere berak itzegin zigun, ta itzal-di harrei jarraituz euskera batuaren gain jardun zan. Lenago larogei bat persona agertu ba zan, oraingoan kehiago agertu zan. Bai gazteak, bai zaharragoak gai hauetzaz kezkatu ak dabiltz gure herrian.

Garizumaren zear gure parrokan gogo-jardunak izan ditugu. Lenen ezkontuentzat eta zaharrentzat, ge-ro gazteentzat, euskeraz biak; eta gero erdaldunentzat. Euskal gazteen gogo-jardunen berri bakarrik dakit. Gazte gutxi agertu zan. Ez naiz arri-tzen; beste era batera itzegin bear zaigu, nere ustez. Gaurko gazteak gera, eta hori kontuan ez bada ar-tzen, zailla da gu biltzen, apaiz ba-teri ordube aditzen egoteko.

Martxoaren emesortzian Peri-egu-na; baña beti bezelako peria etzan izan, berri pozgarri bat ba zuan. "Servicio de Extensión Agraria" k Aurrezki kutxa Munizipala lagun zuala itzaldi bereizi bat antolatu zuan. Zelaitxo-zinean arratsaldeko bestetan Lekuona apaizak "Baserr-ko Irabazbideak" idaztiaren gain itze-gin zuan. Entzuleak baserritarak ziran; asko xamar bildu omen zi-ran. Tartean Agirre, Uztapide ta Lazkao. Txiki ere ba ziran, base-rritarak alaitzeko ta alkar-giro ba-ten ezitzeko.

ZUBI

elgoibar

Gure gazte onek GIZA-ESKUBI-DEAK astindu xituan, nire ustez, baña, sasi ta arri tarteko aziagaz gertatu zana jazoko da Patxiaren itzaldiakin: lurrik ezak edo gaurko mundu ontan doguzan sasitza aran-tzatsuen kerizpe illun-otzak eragin-da, ez dira loretuko.

Indarkeria dogu lurtarron jaun ta oillar arroputa, ta onen gangar agintsusa lurrean eratzita ikusiko ez dogun arte, ONU ta BATIKANO-n idatzia izan diran lanak eta arauak pipiaren, sitsaren janari; gizonak eta erriak azpi-arri.

ZERUKO ARGIA

Gure asteroko onek oraingo abia-dan, bere, Kolonbiarañoko egazka-da ixilla egin dauku. Ageitabat ur-te ontan an bizi dan abadeak, on Gregorio Angoitia Zeanuriko se-meak jaso dau, beraren anai Bik-tor perretxikozaleak bialdu eutsen ale bat.

Euskalerritik urrunduta bizi dan gizonak argi ta garbi erakutsi dau Z. AGIAK egin dautson biotz-zi-rriztada gozoa, anei-arrebai bialdu-tako idazkian.

Oartxo bat on Gregoriari:

Euskal izatea ez galtzeko ta guz-tion lanagaz euskerea bizi ta indar-tutu daiten, euskeraz idatzi gaurdik aurrera, arren.

Eta azkenez, kilikili ain gozoa egin dautzun aldizkari au zeñek bialduko zai egon barik, zuzendu zaitez be-ro-n orrialdeetako txokotxuen baten izango dozun zuzenbidera, ta, aste-ro jasoko dozu.

Eskerrrik asko ta zuk nai dozun arte.

HANDAJUELA

azpeiti

Urola ballarako ikasketa-alkarta-sunak orain dala egun batzuek bere agiria atera zuan. Zer egin zun iga-ro dan urtearen zear ta zer asmo di-tun urtehontarako agertzen zigun. Ederrak asmoak, egi biurtzen ba di-ra, Agiria irakurri ondoren, akats bilatzen nion: nere ustez, ez du bear dan bezela, izkuntzaren arazoa az-tertzen. Eta, ez dago zer esanikan, arazo hau dala gure herrian edo

nahikoa? Nik, bai; erantzun nion. Ba... nik, bixak galtzia gura juat! Hori gertatu dala uste dut Donostia eta Bilbon arteko burrukarekin. Biak galdut.

INSTITUTOA

Elgoibarren ba zan terreno bat "espropiazioa" eginik "instituto" bat egiteko, eta aspaldian ahotan ibilli ere bai itxaropenez. Beti entzun du-gu "jestiuk" egiten ari dirala ta noiz ikusiko geunden Atzenengo ja-kin dugunez. "espropiazio" hori egin zanetik amalau (14) urte pasa dirala ta lur hoiek lehengo nagusiak ja-betu omen dirala. Beraz, oraingoz beinepein ez dugu INSTITUTORIK. Baina, honen berri zeatz-meatz emango dugu beste zenbaki baten.

TALDEKO MARISABELEK

pasai donibane

IKASTOLA

Joan dan astean, ikastolako umeen gurasoak bildu ziran.

Guraso ugari joan ziran eta ho-nek, poztu egin ginduan bene-bene-tan: a) gurasoak, ikastolaren prole-men buruz, kezkatuta ta murgildu-ta ikusten ditugulako, alde batetik; b) arazo, prolema hauetan, parte haundia hartzen ari diralako, beste aldetik.

Garrantzi haundiko bilera izan zan. Pedagoji aldetik begiratuaz, batez ere.

Guraso batzuen galdera larria, hauxe izan zan: Zer egin genezake, bederatz urte betetzer a dagoen umeekin? Nora bialdu?

Egia mikatza ta prolema, arazo latza.

Ikastolatik irtetzen diran umeak eta batxilerra asi nahi dituztenak, erderaz ikasi behar dituzte gai gu-ziak; ez bait ditugu hainbat lizeo, kolegio ta ikastetxeak, euskeraz erakusten dituztenak.

Bainan, prolema hauek, oso ede-ri konpon litezke: Anunciata kole-jioa, La Asuncion kolegioa ta gure ballaran ta Euskalherrian dagoen ikastetxe ta kolegio guztiak, bere gaiak, euskeraz erakutsiko balitu-kete.

Hauxe izango litzake konponketa jatorrena ta... azkeneko Kontzilioko erakutsiak betetzea, noski.

Gurasoak, ez litukete izango hainbat buru-hauste, prolema ta arazoak, beren semeen heziketa edo edukazioarekin.

ESKERRIKASKO

Errenderiko Udaletxeak (Ayunta-mentuak), XAPELAR BERTSOLARIA, A. Zabalak idatzitako libuua, Gipuz-koako ikastola guzien artean zabal-du ditu.

Hemengo ikastolan jasotzen degu ta gure esker beroena bialtzen diegu Errenderiko agintarieri.

JAIOTZAK

Irenita Gual ta Joxe Mari Le-gorburuk, nexka xarmanta izan du-te. Pili Mirones ta Jesus Badiolak,

alaba zoragarri bat izen dute. Mi-lagros izenarekin bataiatu dute.

Zorionak senar-emazte hauei!

INALURRETAK

legazpi

MUS SARIKETA

Lau-Bide edaritegiak antolatuta, mus leiaketa, azkar eta berezia os-patu da, Legazpin.

Berezia batetik, eunda-larogeita zortzi bikotek parte artu zuten. To-losatik asi ta, Bergara-Arrasate, bi-tarteko goierri danetatik bildu ziran muslariak. Azkarra, bestealde, arra-tsaldeko lauretan jokaldiak asi, ta, inguruan bukaera eman zioten, azken etengabeko saioan, gabeko ordubiak jokurako aukeratuak izan ziran sei bikoteak.

Beste berezitasun bat ere bazuan txapelketa onek. Sariak dagokienez, ain xuxen, berezitasun, au, aurre-nengo sei sariak, abere ta egazti bi-ziak osatzen bait zituzten. Lenengo bikoteari, irurogeita amar kiloko ba-saurde bizi, ta ondorengoak, arku-me, koneju, ollasko, ta abar, danak bizi-bizirik, jaso zituzten.

Txapalketa onek, inguruko errie-tan, berebiziko mus giroak sortu di-tuala entzun degu. Ordizian, iruro-gei kiloko baigantxa gaztea eskein-tzen du lenengo saritzat, edaritegi batek. Ez dago txantxarik gaur egun. Laister txekor gizenak saritzat jar-tzea, ez da arrigarri izango.

IDAZPEN BATZALDIA

Aurreko idazkian ematen nuan, 208 neska-mutillan artean ospatu

zan, idazpen leiaketaren berri. Esan bezela, Jose Deunaren egunez, ira-kasle, idazle, leiaketaren antolatzaile; Udal ordezkari; Udal-Liburu-tegiaren ordezkari, ta, idazleen gu-raso taldeen artean; Artzai Onaren Ikastetxe areto nagusian, alkartasun kutunean burutu zan, leiaketa onen irabazleei sari banatzea. Ona emen sari nagusienak iritzi zituzten gazte saiatuak.

Euskal idazleen artean, txikien mallan, Aurrena; Aldabaldetrekut tar Miren Gurtze, sei urtekoa. Bigar-ren; Martin tar Ana, sei urtekoa. Aundigoen mallan. Aurrena; Oria tar Jose Manuel, amabi urtekoa. Bi garren; Elorza tar Juan Antonio, amar urtekoa.

Erdel idazleen artean, lenengo mallan. Aurrena; Zabaleta tar Tomas, bederatz urtekoa. Bigarren; Saiz tar Oskar, sei urtekoa. Bigarren mallan. Aurrena; Arnaiz tar Lorenzo, amai-ka urtekoa. Bigarren; Ugarte tar Luis, amaika urtekoa. Irugarren mallan. Aurrena; Oteiza tar Rosario, amalau urtekoa. Bigarren; Villadan-gos tar Alfonso, amalau urtekoa. Gogoz txalotuak izan ziran ikasle guztiak, sari edo sari gabe, danak bai dira zoragarri, ain kementsu idatz lanetan arte izan diran 208 neska-mutill gazte.

Zorionik beroenak, irakasleei, ikas-le artean sortu duten jakintza giro bikañagatik. Berdin batzaldi onen babesle, Udal Liburutegi Erikoari. Aurreneko batzaldi onen amaiera ikusi ondoren, berriro onelako sa-riketak antolatzeko giro jatorra sortu zaigula derizkiot, ikasle ta eratzalleen artean.

KALE NAGUSIA

Loiola Erri Irratiak; Gipuzko-Aurrezki Kutxaren babesean eratu duan, idatz-lanen sariketari, Legaz-pik arrera ezin ohea eman diola, ezin ukatu geneza. Iru illabete dira asi zala, ta, lau sari iritxiak dira erriarren artean. Erdal idatz-lan one-

Kabi berria dezute?

Ederki!

Osatu nai dezute?

Atozte, konponduko gera-ta

MUEBLES Bidaute

Avda. del Gral. Franco, 13
Urrut. 85 12 85

ZARAUTZ

1.896 1.966

GIPUZKOA-KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure

"PRESTAMEN SERBITZARITZA"z. (Servicio de Préstamos)

balia zaitez

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko

Zure baserria erosteko edo obetzeko

Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko

Baratzeko frutuak obetzeko

Jakindean jarri zaitez Donostia'ko gure

12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

GURULESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaifia
- Guriña
- Yogur
- Batiduak

Igara ausoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

nak, iru sari lortu dituzte, ta euskal idatzian onen bat, laugarrena. Epailera sarirako ere, lan sakon bat irakurria dute Legazpitik bidalia. Jarraitu erritarrok idazten. Euskaldunon artean ere, giro au berotuko dan itxaropenak poztutzen nau.

AN-ZAN

baiona

Martxoaren 21'garrenean, goize-tik, euskaldun talde bat sartu zan Baionako Katedralean, gose-oporra egiteko asmotan. Batzuek, gure aldeko euskaldunak ziran, eta beste amarr bat lagun mugaz bestaldekoak.

Gure aldekoak, emendik iges egindakoak, eta bestaldekoak, «Enbata» izeneko alderdikoak. Beren asmo au, gure aldeko Etxabe gaztea kartzelatik atera zezaten, artu zuten. Etxabe bera ere, kartzela barruan, gose-oporra egiten ari da.

Baionako Gotzaiak, Erramu-igan-deko elizkizuna opor-taldea ezer aipatu gabe ospatu zuan bertan; eta eliz-gizonak ere, ixillik gorde dute agerpen au.

Oporgilleak, beren asarrea orrela agertu nai dute, emendik iges egindako gazteei, Prantziko Gobernuak, jartzen dizkien oztopo ta erbesteratzeagatik.

Urrengo astelenean, Martxoaren 23'garrenean, polizia elizan sartu ta oporgilleak andik atera egin zituan. Onela bukatu da oporgilleen ekina.

KAMIOI-GIDARIEN OPORRA

Lapurdiko kamioi-gidariak, larri daude, Gobernuak sortu dien debekuegatik. Izan ere, alde batetik, kamioietan darabilen eraman-ekaria ugaltzen ari da; ta bestetik, orain Frantziako Gobernuak, larunbatetan, igandetan eta beste jai-egunetan, kamioietan ibiltzea debekatu egin die.

Kamioietako txofer izateko bai-menak ere, %ko 30'ean gutxitu dira azkenaldi onetan. Eta kamioi oiek darabiltzen eraman-ekarria, %ko 10'ean geitu da.

Kamioien gidariak, oztopo oiek kendu nairik, Bidart'en bildu ziran lengo batean. Eta onela dago auzia, erabaki egoki batzuen zai.

ziga (baztan)

Gure erri unten bortz-sei urte-tik bortz-sei urtera Mixio Sainduak izaten tugu. Olaxen aspalditik eza-gutzen dugu.

Aurten betetzen ziren sei on-darreko aldid eman zirela. Erriak bazakien. Etzagon atzenduta. Espe-roan zauden zigatarrak.

Eta ondarrian, berexi ziren egu-nak. Garizmeko bortzgarren astea.

Aste ori etorri zen eta gan ere bai. Eta Mixio Saindu oso ederrak izan tugula erri danak batera erra-ten du.

Mixio Saindu oiek ematera eto-ri zen Donosti-tik bertze iru aldid emen berean. Mixioak eman zituen mixiolari bera: Aita Zubiaga. Berak eman zituen ondarreko irurak: 1952, 1958 eta 1964-garren urtean.

Aita Zubiaga mixiolariak erran zakun kontent eldu zela gure erri-ra. Gu kontentago ginauden bera berriz etorri zalakoz. Bereuntakoa izan bazen bezala ezautzen dugu eta iduritzen zaigu guretarra dela.

Lenengo egunetik ondarrekoraño Mixio egunak eziñ zaitekan obe-gokoak izain. Erriko yende guztiak gan ziren Mixiotara. Ta inguruko errietatik ere, bidebetean, aunitz etorri ziren.

Gurasoak, gazteak eta aurrak ere bakarka izain zuzten beren sola-saldi berexiak.

Azkenegunez, gure aurrak ikus-tekoak eta aitzekoak egon ziren. Eskueta eta biotz gañean Aita Sainduaren bandera xuri-oriak zauz-kitelarik, bertso, elkar-solas eta kantu oso politiek erran zuzten. Ez giñan aitzuz aspertzen. Una emen aur oien izenak:

Arantxa Gortari, Indarte-koa

Errosariotxo Elizalde, Etxenike-koa,

Joan Migel Jaimerena, Larralde-koa,

Maria Jose Zenoz, Soraburu-koa, Asunzion Aizpuru, Etxezuri-koa,

Joan Pedro Agerrebere, Iturralde-koa,

Florenzio Irigoyen, Kalaiñena-koa,

Mari-Teresa Osakar, Sabatenea-koa,

Martina Mendiberri, Garay-koa,

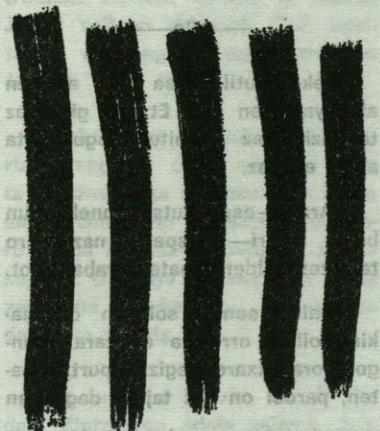
Jose ta Inazio Yubera, Iringoa-koa.

Urte aunitzetako, zigatar aurrak! Badago gaya zuengandik zerbait aundia egiteko.

Mixiolariak erran zakun ezautzen zela Ziga'n apez langilleak izain direla: bi anai Lazkoz, elizondotarrak. Bestela elukete aifi ongi egiñien elizkizunak eta bertze elizeko gauzek batez ere kantu eder eta ugariak.

Mixio-oroitzat idurixto eder bana eman zakuten.

ZIGA-ZALE

azkoiti

UDABERRIA

Negu Luze, hotz ta beltzaren on-doren udaberria somatzen dugu-nean gure bihotzak, taupada borti-tzekin, alaitsu jartzen zaizkigu.

Mendi gailur ta maldetara ggot-su irixtean, arnasa sakonki hartuaz, ba dirudi bizitza bera ere indar berri batekin hasten dela.

Udaberria... zuhaitz biloizen orri berritzea... landa ta zelaien lora-tzea... udaberria...

Gure oiñanetako zuhaitzak, gero udaran itzala eskeiniko digutenak, orri orlegiz jastan hasiek diranean izadiaren edertasun paregabeaz esoki ohar gindezke.

Zuhaitz zaharrak kimu berritzen. Mendeetan zear gure Euskal Herri-ko kondaira ilunaren lekuko izan di-ren zuhaitz zaharrak...

Goizean-goiz, begiak zabal zaba-lik, sortalderuntz so, eguzkiaren sar-rera begiratzean a zer lilura!

Udaberrian, eguraldi zoragarriak bultzatuta, hor ez da biurtzen men-digoizale?

Urteko aro berezienean gure Eus-kal Herriko mendi traketsetan, egiakzi, poza ta hainbat desio du-gun atsedean ezitza guztiz lort di-tzakegu.

Udaberriko egun dizdiratzuetan,

euskeraren gordeleku bikain izan diren, mendi maldetako basetxe txurietako lehioetara sagastiko zu-haitzen abarren artetik eguzkiaren lehen printzak irixtean gure base-rritarrek itxaropentsu jartzen zaiz-kigu lanerako egun hobe ta ego-kiagoak somatzean.

Guzia bai da alaitasun.

Eguna igaro ta ilunabarra irix-tean, eguzkiaren azken izpiak es-kutatzen dijoaztelarik, izar keinula-riez zeruaren luze-zabala hornitu-zean ilargi betearen etorrera gel-di-roa gogoratzen zait.

Gero zeru-goi azpian atsedenk-i, zenbat amets! zenbat amets gozo ilargipean!

Udaberria udazkenaren gisa poe-sia hutsa.

ORMOLAMENDI

billabona

Iruregei ta geiago urte da bel-dur ematen dit esate! lenbiziko aldiz Billabona-Amasa'n izan nin-tzala. Ain zuzen, illeta batera joa-na. Tolosa'ko Eskolapiotetan tiple-kantarietakoak bait nintzan eta bes-te tiple lagunekin batera musika maisu genduan D. Justo Saizar za-ratatsua Billabona-Amasa'ra era-man ginduzen Illeta meza bat kan-tatzera. Ez dakit norentzat, bai or-dea Gorriti'ren Requiem Meza kan-tatu genduela, oiu eta zalaparta tartean. Amasa'ko Eleiza aundian. Orduan Billabona'n ez zan beste elizarik. Meza kantatu ondoren bee-ko plazara jetzi giñan eta bertan zegoan Aiestaran ostatuan bazkari ona eman ziguten txakoliña eta guzti. Artean ez nuan edari ura ezagutzen.

Eta bazkaria aski ez zala tiple bakoitzari amar erreala— orduko peoi-jornala eman ziguten. Txan-ponak jasota pozik Tolosa'ra itzu-li giñan. Ez dago esan bearrrik aita-amak etxean sartzen irri parrez artu ginduztela, irabazitako lenen-go txanponak eskuan nituala. Ille-ta batean irabazitako txanponak alegia!

Irurogei urte ta geiago igaro-ta, -beldur ematen dit esate!-ta orain egun gutxi, Billabona'ra joan naiz berriz... Illeta batera orain ere bai-ñan naigabe ta samintasunez bete-rik oraingoan... Adiskide baten Ille-ta bait zan, Estanislao Moraiz tax-ikitikitandiko laguna il bait zaigu! (g. B.), eta beroni azken agurra egin eta otoitzez laguntzera. Nola ez oroitu gaztetan elkarrekin Bi-llabona'ra egin genituen txangoak? Estanis Moraiz, Justo Arrizabalaga, Joxe Mari Agirre Egaña... Ea au nor dan zeñek dakian, Lizardi'tar Xabier ez bait zan jaioa oraindik... Ni bakarrik gelditzen naiz bizirik Jainkoa'k nai dezan arte...

Tolosarrok maiz joan oi ziran-eta gaur ere ala izango dala uste dut- Billabona'ra andregai billa. «Berez bear billabonatarrak» esara zaarrak dionez.

Gure Estanis'ek ere bertan au-keratu zuan ematzea ta ezkontuta ta gero azken urteak emen igaro ditu, Billabona asko aunditu ta za-baldu da geroztik, bai Amasa eta bai Zizurkil aldetik. Emengo eliza brrri txukunean ospatu dira Estanis'en illetak.

Elizkizun eder eta asegarriak ainbeste jende ta adiskideen artean. Eliza'ra naigabez eta samintasunez beterik sartu nintzala aitortu bear dut. Euskal giroan angotoitz be-ro ta sarkorrek entzunik, erri guz-tiak kantatuak biotza lasatu zida-ten eta gogoz arinduta atera nin-tzan elizatik. Lelo pizgarria bene-tan entzuten zana bein eta berriz:

Beti, betiko zoriona illari, otoi, eman jauna!

Onelako Erri mezak Korriti ta baita ere Mozart beraren «Re-quiem» aña balio duala esango nuke. Auxen da, au illeta kristaua!

Amaitzeko, atsekabean laguntzen diet Estanislao Moraiz'en zanaren ematze andre Serapia Portu, anai-

arriba ta gañerako senideai. Baiñan guztia izan ez dedin atsekabe, zo-riolak Zizurkil'go Arantzazu Bir-jinaren Elizako bikario-apaiz jau-nari ain ondo bururaturako elizki-zunagatik. Inguruko erri guztiak eredutzat ar dezateke. Agur Esta-nis! Egun aundirarte!

ANTONIO M. LABAYEN

tolosa

Euskal-Antzerkia

Tolosa-n, oitura egin dan bezela, illak 30 garrenean, Pazko Bigarre-nez antzerki jai bat izanen dugu. Motriko'ko «Goizeko Izarra» an-tzeztaldea etorriko zaigu Pierre Lo-ti zanaren «Ramuntxo» zoragarri eskeintzera.

Arratsaldeko bostetan ta zortzi-retan izanen dira «Iparragirre An-tzokian».

Taldeko Marisabel

Aingerutxo bat ote dan... iduri-tzen zaigu. Aingeruak, zeruan Jau-na'ren aurrean bakarrik makurtzen dira. Aingerutxoak, lurreen bakoi-tzak bere bokaziozko santuen au-rrean. Onetan ager ditzazkete be-ren egotxoak (aingerutxoak plume-rorik ez), santu onenak aukeratzeko garaiean...

Onetan libro gera guziok, talde-koak eta zu ere bai, disimulorik gabe gure gogozkoa aukeratzeko. Garai batean, Berrobi'ko apaizak ere onela aukeratu eta mintzatu zan: «Zer balio dute Berastegui-ko Lorentzo-k eta Ibarre-ko Bartolo-k gure San Agustin aundiarentzat?»

Gaurkoa dirudi. Auxen da auxe apaiz jaun onen esan naia! «H»rik gabe, gaiñera.

Desfile Euskaro

Idazki makal au irakurtzen du-zutenerako bostgarren eta azken jaialdia laister-bukaturia izanen du-zute. Benetako garaitza bere era-tzaillak izan dutela ezin ukatu, ze-ren bost emanaldietan «Leidor An-tzokia» bere aunditasunean ere txi-ki gertatu da orrenbeste ikusle artzeko. Poz batek bete gaitu, gaz-te jendea barra-barra bertan ikusi-rik. Batzuek folklorea madarikatzen oa-dute ere, ba-dago oraindik gure gauzetarako zaletasun. Bedi onela urte anitzetan!

Moraiz ta Estanis (G. B.)

Errikide eta adiskide bat joan za-igu. Lagun bat galdu dugu, eta bai-ta ere euskaltzale pururatu bat. Zizurkil, en il da, eta bertako «El-barrena» auzoan dagoan «Arantzazu» eliza zoragarrian il-elizkizunak egin zitzaizkion. Bizitzan bezela, illik eramatekoan ere lagun asko izan zituan, jendetza aundi batez lagundua izan zan.

Artu bezate bere sendikoak, bate-zere nere adiskide dan Moraiz tar Erraimunda-k nere biotzeko atse-kabea.

Udaberria

Bete-betean bertan sartu gera. Bere deiaz arkakosoak ezezik men-dizaleak ere piztuko dira. Datozen igandetatik mendizale-txangoak uga-rituko dira. Gazteak igoko gera mendietara eta Uzturre, Ernio eta beste mendi asko milla jantzien kultureaz tanttotuko dira. Ederra da gurean Udaberria!

OLAZABAL DAR XABIER

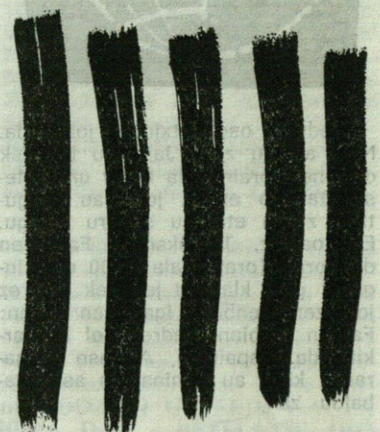
donostia

Martxoak 25. Gipuzkoa ta Napa-rraoko baserritar asko bildu ziran Astorian.

Gurelesa-ra esnea saltzen dute-rrik. Galeran saldu bearra dago.

Ez zan jendea ifioiz bezin gus-tora etorri, kexa da baserritarra. Are-ta aserreago etxera itzuli: gero ta okerrago ote goazen bildurra. Aurreko urtetan, asko ez bada ere «retorno» ak dirala- ta diru pixka bat jasotzen genuen. Oraingoan, aurretik jasoak omen dauzkagu. Prezio ofiziala baiño geiago pagatu digute ta ori zentralaren bizkarretik izan dala, iabaziak partituak dirala.

Gaiñera esnari saldu eziña iri-txi zaio. Kosta prezioan ta, galeran ere, saldu bearrean arkitu dira. Orregeatik beste zentral bat artu

dute Gazteizen emengo esnea an saldu aal izateko. Merkatu berrien billa dabiliz.

Urtearen buruan egin dituzte eskabideak esnea galestiago sal-tzeko, baiña, ikusten denez, alpe-ik. Galeran saldu bearra dago.

Ori dala-ta, batzuk atera egin nai dutela, besteak engaifatu egin gaituzteala, urrengoak, dana utzi-ta alde egin bearko duela, txeko-rrai emanda ere ba duela oinbeste kontu, ez gendukela tantorik atera bear... ta abar.

Sekulako saltsa: danak betera izketan, eta iñork aditzen ez.

Ortan bukatu zan batzarra.

Nik gauz bat jakin nai nuke: es-nearen prezioa zeñiek erabakiltzen du?

Ta erabakitzen dun orrek ba al daki ganadu-zaleari esnea sortzea zenbat kostatzen zaion?

A. J.

ZERUKO ARGIA

BIZKAIKO ERRI

AUETAN

SALTZEN DA:

MARKINAN

M. Loli Aginaga,

Artibay, 24

SONDIKA-ASUA

E. Astarloa

LARRUSKAIN

Parrokia

GERNIKA

Ruiz Bustillo

ONDARROA

M. Zulaika

BILBAO

Libreria Armendariz

Dr. Arellza, 50

Libreria Azkategui

Cintureria, 4

Libreria Bilbao

Plaza de los Mrtires, 2

Libreria Verdes

Correo, 7

GALDAKANO

J. Altuna

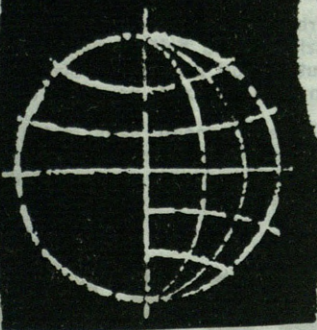
Urreta, 34

ABADIANO

J.F. Zubero

S. Prudenzi, 7

kirolak

AJEDREZA

Ugarteburu, guipuzkoar txapelduna

bear dio. Amar segundu barruan fitxa bat mugitu bear degu. Or izaten dira larritasunak presakin ankarik ez sartzeko.

Beste kirol batzuetan ikusi degun bezela, ajedrez barruan ere Kataluña eta Madrid dira jende geiago duten lurraldeak. Baiñan Gipuzkoan ere kiroltzale asko degu. Errenderin, Beasainen, Bergaran, Eibarren Irunen eta Donostian ba dira ajedrez billerak.

—Nola dira ajedrez barruko mailak?

—Leenbizi «juvenil» maila, eta gero bigarren kategori, leenengoa eta, goiena, «preferente» maila. Ni leenengoa nago, eta San Jose egunean txapeldun gelditu nintzan. Donostiako «Ateneo» billerakin. Azken partidari larri ibili nintzan Beasaingo Kerejetaren aurka. Orain dala bi urte ezker leenengo kategorian nago.

—Eta «preferencia» mailara igaroko aal zera?

—Oso zailla da. Mailla ortan 15 en bat jokalaria dira Gipuzkoan. Nerretzat gipuzkoar onena Maximo Lopez izan da. Campins ere gaur oso ona da.

—Munduko txapeldunak ikusten baditugu, rusiatarak dira geienak. Zergatik izan liteke?

—Rusian ajedreza batxiller barruan ikaskizun dalako. Orrengatik ikasle askok ajedrez bidea jarraitzen dute, eta orrela txapeldun gelditzen dira. Botvinnik, Spashki eta Petrosian dira nunduan onenak.

Orrela, 1948'tik, txapelketa guziak rusok irabazi dituzte. Eta gero ere orrela iraungo dutela dirudi. Bitartean gipuzkoar ajedrez kiroltzaleek lan egiten jarraituko dute. Asteko, aurten «Union Artesana» k ludiko jokalaria onenetakoak Donostiara nai ditu ekarri, Gipuzkoarren aurka joka dezaten. Emen ere aalegiñak egingo ditugu ondo gelditzeko, Jose Ignazio eta bere lagunak bidez.

XABIER ARCELUS

Ajedreza oso antxinako jokua da. Noiz agertu zan? Jakintsu batzuek diotenez, orain dala 6.000 urte Mesopotamiko erriek joku au ezagutzen zuten eta, au seguru dakigu, Egiptoarrak, Tutankamon Faraonen denboran (orain dala 3.300 urte inguru) gain klaseko jendeek ajedrez jokatzen denbora igarotzen zuten: Faraon illobian ajedrez ool bat arkitu da. Españian, Alfonso X garaiari, kirol au peninsulan asko zabaldu zan.

Baiñan gaur ajedrez jokatzaile bat gure ondoan degu. Joxe Ignazio Ugarteburu, emerretzi urte eta gipuzkoar txapelduna. Serio xamarrar dirudi, ajedrez jokatzen duanean bezela. Fubola eta gaurko musika ere atsegin zaio, baiñan gaur ajedrez ari buruz itzegingo digu.

—Aizu, Joxe Ignazio: Ajedreza zer da, kirola ala jakintza bat?

—Onen gain diskusio ederrak ikusi ditut. Nerretzat kirol bat da, baiñan buru kirol bat. Buruak bakarrik lan egiten duela, esan ditekete.

—Ajedreza noiztik jokatu liteke?

—Adimena izanaz, geratzik edozein urtekin. Bai zaar eta bai mutilak. Arturo Pomarrek, ajedrezak izan duen jokalaria onenetakoak, lau urtekin sekulako partidak egiten zituen. Au, noski, ez da normala, baiñan gazte askok ederki jokatzen dute.

—«Azar» deritzanetako kirol bat ez ote da?

—Ez. Jugada asko buruz dakigu. Kirola asteko baditugu «apertura» mugitasunak. Gero bakoitzak, beste lagunaren jugadak ikusiaz, piezak aal dan obetoe nik mugitu bear ditu. Beraz suerte onik edo txarrik ajedrezean ez dago. Okerrago edo obeto jokatzen da, ori bakarrik.

«Buruzko» kirola izanik injenieru batzuk ajedrez jokatzen dituzten makinak egin izan dituzte. Torres Quevedo, espainiar injenieru batek, olako makina bat egin zuen, eta, au dek miragarria, beti irabazten zuen, eta bere lagunak iru aldiz uts egitean, makinak ez zuen nai izan geiago jokatu.

—Joxe Ignazio, zer da kirol au jokatzeo gauzarik bearrena?

—Nerbioei ondo eutsitzea. Pazientzi galanta bear degu. Besteak egingo dituen mugimenduak asmatu bear ditugu, eta nerbioak kanpora irtetzen badira, ezin dezakegu ondo pentsatu.

—Zenbat ordu irauten du partidak?

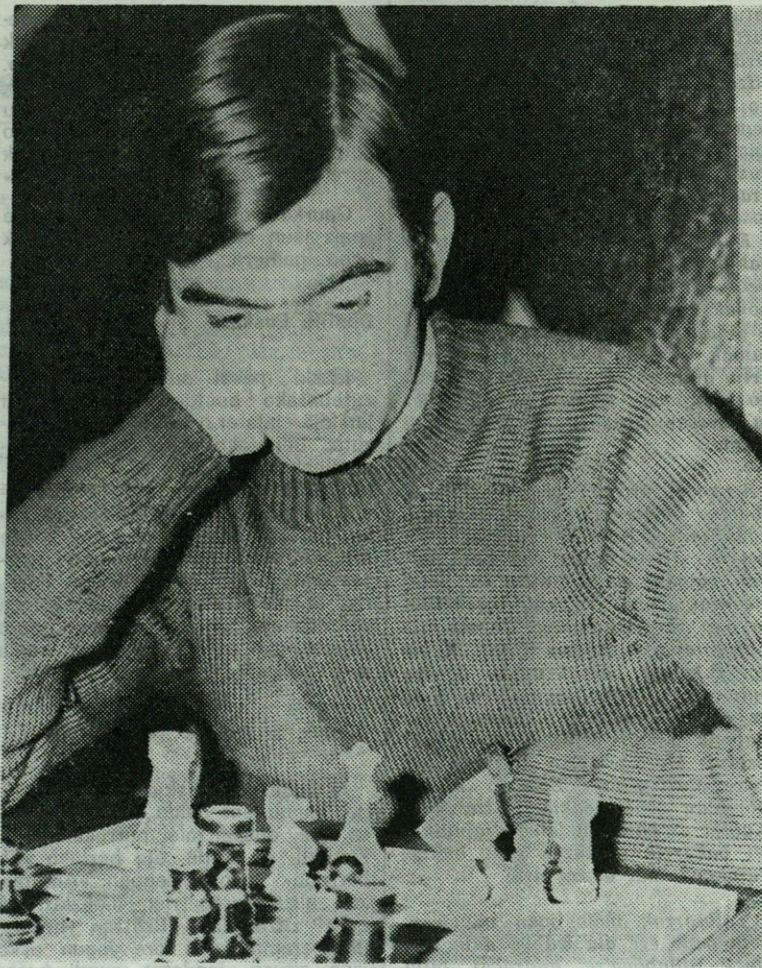
—Lau ordu iraun dezake. Nik bein amabi ordutako partida bat jokatu nuen. Baiñan nere aurka zegoena itsua zan.

—Itsuek ere jokatzen aal dute?

—Bai, baiñan ortarako fitxa edo «pieza» bakoitzak gainean puntu batzuk ditu, itsuak zer fitxa dan ezagutu dezan. Orduan, jugada bakoitzaren ondoren, itsuak fitxa guztiak ikutu bear ditu, eta orrengatik denbora asko pasa genuen. Baiñan joku normaletan, ordu batean, emezortzita ogeitabi mugimendu egin bear dira.

—Baiñan minutu batzutan bukatzen partidak ere ba dira.

—Bai, guk «Torneo Relampago» deritzagun txapelketak dira. Bost minututan batek besteari irabazi

JOSE INAZIO UGARTEBURU

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxejoaunok!

Zuen enmasteentzako esku-erakutsirik onena. Zuen sukalderako apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prejitzeo aukerakoa SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»

Juegos Espátulas y juego Cubierto «RADAR»

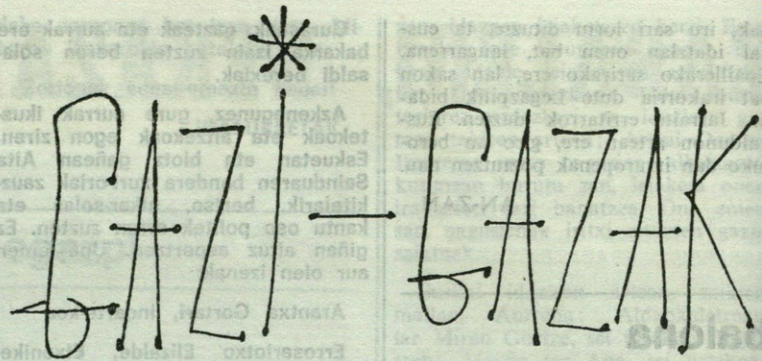
LANTEGIA - INDUSTRIAS RADAR

ESKORIATZA (Gipuzkoa)

ERLOJU TA BITXITEGIA

Erlojuak eta bitxitegia
Eduardo Choquetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

Au, bergaratar batek kontau daust.

Uri ortan jazo ei-zan.

Erromualdo, gizon nasai zamarra, autortzeko asmoz, eleizara joan zan.

Autor-lekuan, apaiza, bezeroren bat noiz elduko ete zan, begira. Parkatu! «Bezeroren bat» esan dot, eta «pekatariren bat» esan nai neban.

Apaiza bakarrik, ba'doa zuen gizona, autor-lekura.

Ez «ni pakataririk», ez sarrerako «Ave Maria purisima»rik, aintzat artu barik, tantai bat lez zutik, bai doñotso patxadaz autorleari:

—Ba'genden?

—Egon bearko, i bezelako majaderuak etorri ezker —erantzaun ei-eutson apaizak.

—o0o—

Etxeko mutil-gaztea beti, amaren alaz yarduten zan. Etxeko giroagaz ta bizitzagaz gogaituta egoala ta abar, esanaz.

—Ara! —esan eutson onek egun batez amari—. Aspertu naz ziara ta atzerri aldera yotea erabagi dot.

—Baiña seme, soñean dozunakin soillik, orretara ez zara yoango ifiora. Itxaron egizu apurtxo baten, pardel on bat tajutu dagizutan

—esan eutson amak, maiteki.

Eta gelara yoanik, asi zan gertatzen.

Bitartean, mutilla geldi! sukaldean, bere buruarekin burrukan amaren borondate ona ta otsantazuna ikusirik.

Emen dator ama, doñotsola:

—Or daukozu pardeltxu bikaña,

seme; barruko yantzi-zuriak, alkon-darak, praka ta yakeak, galtzerdi ta oskiak, txapel bat edo beste, zudur-zapi ta legor-zapiak, bizarra moztuteko atxurtxoa, yaboia, igurz-kia, ur-usaintsua, ortzak garbitzeko gaiak... Ondo ornitua zoaz.

Mutilla mutututa, amari begira, pentsati.

Juan zala uste el dozue?

Baita zera be!

Etxean daukazu, amari zurikeriak egiten.

Ta ondo egiten dau. Erbesten eztau aurkituko emakume obarik.

—o0o—

Gazteiz'ko J. L. E.'ri, neure agurra.

Ezagutzen ete gara? Arpegiz ez ba'da be, geure asteroko onen bi-tartez-edo, ezagutzen garala dirudi. Orrek, ni, poztu.

«Txoriak txorrotxia» ta «Erregen ipuña, diskotan irarriak, orreik be ezagutzen dozuz. Ez zara makala! Aspaldi agortu ziran. Beste bizpauru gertuak dodaz, baiña... baiñiak Madrillen, udabarrien... ta neguan be bai.

Begiramenez agurtzen zaitut, ta xegi euskal-baitan; ederto tajutzen dozuz zeure idaz-lanak. Besarkada.

—o0o—

—Billoba, ator ona, aspaldion eztok igarkizunik asmau. Zer dala ta zer dala? Aragian barruan atorra, alondara.

—Aragian barruan?

—Bai, ganean edozeñiek eroaten yok. Ta eztakikan ezker, neuk esango dauat: KANDELA.

ABELETXE

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN MAKINAK

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
 ZERRA - URAGA - URASKA

EUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,
 AMENGO NEKAZARIENTZAT

ADI TA OROI EZAZU

F U N C O R

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya, 114

JUDAS Irakurleak errespetatu

Beltza ageri zaigu benetan Judas, «gaua» bezin iluna. Joan Ebanjelariak ere, Judas bere saldukeria egitera ateratzen danean Azken-Aparitik, ala esaten du: «Gaua zan».

Baiña, berez beltza badirudi ere Ebenjeliotik, guk, kristauok, are beltzago egin degula esan ditekete. Ez diote erruki aundirik agertu gure pintoreek eta gure idazlariek eta gure izlariek! Bere gaizto aurpegia-ekin eman digute beti pintoreak, bere zakutxo eskuan duala, talde-
tik ieska bezela, nabarmen, gaizto ta gaiztakerirako egiña balitz bezelaxe. Zer ote zan egitan Judas?

Judas, Amabietako bat zan, Jesusen kutunetako bat. Askoren arte-
tik egin zuan Jesusek «Amabien» aukera eta Berekin bizitzeko auke-
ratu zituan. Eta Judas ere, besteak bezelaxe, apostolu on bat izateko gaia zualako artu zuan bere ondoan. Ez zuan artu besterik ez zebilkilako bere inguruan, beste askok baiño gai ohea zualako baizik.

Jakiña, beste guztiak bezela, on izateko gaia ba-zuan, eta txarra izatekoa ere bai. Orregatik saldu zuan Jauna. Beste amabiak, berriz, beren bizia eman zuten Jaunarengatik; baiña Jaunarengatik bizia eman zutela esanarekin, guzia esaten al da besteengatik? Ez noski.

Pedro zer zan esaten asita, ez dago guzia esana, Maixuarengatik bizia eman zuala esanarekin. Aitor-
tu bear da, baita ere, bein eta ber-
riz, biraoka ta guzti, Bere Maixua ukatu zuala, neskame baten itzera. Gizon aldakor bat zala, egualdia be-
zin aldakorra eta, eriotzeraño ja-
rraituko ziola Jaunari ziñ egin on-
doren, ukatu egin zuala ezagutzen zuanik ere. Ori guztia zan Pedro eta besteak ez ziran obeak. Gero damutu egin zitzaioa? Bai; baiña ori Jainkoaren errukia da.

Judasentzat ere ba-zan errukia. Kutunkeriak eta guzti euki zituan

Jaunak Judasekin, Ari bakarrik eman zion, besteri ezta, ogi puska Azken-Aparikoan adiskidetasun aun-
dienaren ezaugarritan. Saldukerizko musua artzean ere, «adiskide» esa-
ten dio oraindik, «Azkeneraño» maite izan bai zituan eta Judas ba-
tez ere.

Ez, ez dauka Judasek, bere sal-
dukeriaren errua besteri botatzerik. Ogeita amabi dirutan Jesus saldua-
ren errua, berea du. Ez zion Jau-
nak eman motiborik txartzeko, oker-
tzeko, berak baietz esan ba-zuan ere iñoizko batean. An, Maria Mag-
dalena kolonia garesti batekin Jau-
naren oiñak igurtzitzen ikusi zua-
nean, ala esan bai zuan: «Zergatik diru-galtze ori? Ez al zan obe, sal-
duta beartsuei ematea?» Ori esan zuan orduan, baiña ill aurretik, bes-
te guztiak aitorzen dutena aitor-
tzen du: «Zintzoaren odola saldu det».

Bai, Judas, zintzoaren odola sal-
du dezu. Zintzo bakarraren odola! Arrazoiz esango du, bai, zuregatik eleiz-kanta zaarrak: «Judas, trata-
laririk txarrena».

Baiña ez bakarra, Pedro ta San-
tiago ta Joan eta... asko gaude, tratalari txarrak, noiznai ta nunnai Jauna saltzen degunak. Zuk ogei-
tamar dirurengatik saldu zenduan Jesus?

Guk bildurrez, erosokeriz, aizeke-
riz..., ukatzen degu egunero egia ta ukatzen degu maitasuna ta uzten degu Jauna. Eta or darabillkide ge-
ro Jauna burlaka ta ostikoka ta an-
kapean. Or dago Zintzoa gure erruz zapalduta, ankapean lardakatzen dan arra bezela.

Zure ta gure istoria, ori da Ju-
das: Zintzoaren odola saltzea. Jau-
naren errukiak salba gaitzala zu ta gu!

JOXE MARI ARARRALDE

«Aurten ez omen diagu Ostiral Santu egunik... Itxuraz Jesukristo ez uan ill gurutzean... La Voz-ek ekarri dik notizia... Lenengo orrian gainera... Ez zegok ezertxo sinesterik... «Zestuako langille batzuen jarduna izan zan au. Iraetan ber-
riz beste emakume batzuek: «EN-
TZUTEKO DANAK EZ DIZKI-
NAGU ENTZUN JESUS JESUS...
GURUTZEAN EZ ZALA IL JE-
SUKRISTO, ZION GAURKO LA
VOZ-EK... PERIODIKO KATOLI-
KO BATEK EKARRI DUANEAN.
ORAINTXE ZER SINISTU JA-
KIÑ EZIÑIK JARRI GAITUN...»

Amaika orrelako izketaldi izan-
go zan egun auetan Gipuzkoan zear... Zer gertatu zan...? La Voz de España, eguneroko periodikoak, leenengo orrian, berri bat onoko ti-
tuloaz zekarren: «ASEGURAN QUE JESUCRISTO NO MURIO EN LA CRUZ».

Periodista eta Periodikuak berri emateko dira. Ezin uka eskubide ori. Berri oiek ordea irakurleentzat dira. Irakurleak personak dira eta beti errespetagarri. Berriak, egia izan arren, irakurleak iruzur, en-
gañoan uzteko eran ez dago emate-
rik. Deporte eta errietako berriak naiko janari dituzte La Voz-eko irakurle geientxoek; gañontzeko gaietarako ez dute naiko betarik edo zaletasun aundiegirik. Beste gaietan, gaiaren titulo utsa irakurtzea aski dute geienek; ongi dakite ori La Voz-eko Redaktoreek. Oraingo on-
tan ordea, «Aseguran que Jesukris-
to no murió en la cruz», titulo ori irakurtzerakoan, bati baiño geiago-
ri bere esan naiaren egarria sortuko zitzaion eta baita tituloaren gaia irakurri ere. Zenbatek ordea bere esan naia bear bezela jaso? La Fun-
dación Internacional del Santo Su-
dario... El Santo Sudario... Jesu-
kristoren gorputz illa bildutako izara dala Santo Sudariok, Askok ote da-
kite La Voz-eko irakurleen artean? Turin-go izara Jesukristorena danik ez gaudela sinisterra beartuta... Bat-
zuek bai eta besteak ez diotela... Gizon, jakintsuak erabaki bearreko gauza dela... Batera etortzera guz-
tiz zaila izango Zaiela... sinismen gai ez dala sekulan izango... Ori guzia dakiten irakurle gutxi du ne-
rekiko La Voz-Periodikoak. Nere ustetan, asiera eta bukaerako pen-
tsamentuarekin geldituko ziran ira-
kurle asko: ASEGURAN QUE JE-
SUCRISTO NO MURIO EN LA

CRUZ... Ta bukaeran: LA DE-
CLARACION HISTORICA DEBE SER: Jesucristo no murió en la Cruz. Berri au ill onen amabian zekarkien La Voz-ek.

Urrango egunean «LA SABANA DETURIN» izen buru (tituloarekin) egun aurreko gaiaren azalpena ze-
karren La Voz-ek. Auxe irakurgai orren mamia: Agencia Efe-tik ar-
tutako berria zala... Turin-go iza-
rak Kristoren gorputz illa bildu zuan ala ez, eztabaidan zegoala... Egun aurreko iritzian ez dala adie-
razten Kristo gurutzetua izan ez zanik, baizik gurutzean ez dala il... Gurutzetik jexita gero il zala ale-
gia...

Egun aurreko irakurgaiaren izen buru (tituloa) ASEGURAN QUE JESUCRISTO NO MURIO EN LA CRUZ irakurle denak kompenitu zuten; Urrango eguneko: «LA SA-
BANA DE TURIN», itz oien esan naia ZENBATEK KOMPENITU ZUTEN? Zenbatek jaso LA SA-
BANA DE TURIN izenekiko ira-
kurgai, egun aurreko ASEGURAN QUE JESUCRISTO NO MURIO EN LA CRUZ irakurgaiaren azal-
pen eta esplikazio bat zala...? Zen-
bait ikastun kultura jabe geranon-
tziat, alperrikakoa zan urrango egu-
neko irakurgai. Leen eguneko ira-
kurgaiarekin guzia kompenitua ze-
goan. Baiña deporte eta erri-kultura piska bat baizik ez duanarentzat askoz ere alperrikakoa goa ordea. Azalpen esplikazio arrek ezertan ez zituan argitu. Oiek leenengo irakur-
gaiaren impresioarekin gelditu zi-
ran, alegia «ASEGURAN QUE JE-
SUCRISTO MURIO EN LA CRUZ... LA DECLARACION HISTORICA DEBE SER: JESU-
CRISTO NO MURIO EN LA CRUZ».

Itz batean: Iruzur, engañoan, gel-
ditu ziran La Voz-eko irakurle gei-
nak eta beren baitan pentsamentu onekin: «EZ OTE DA EGIA JE-
SUKRISTO GURUTZEAN ILL ZALA?»

La Voz ez zan gezurti; Agencia Efe-ko berri bat agertu baizik ez zuan egiñ. Egia, egia izanik, nola nai agertu ditekete...? Irakurle asko engaño batean uzteko eran egia azaldu liteke? Badu eskubiderik pe-
riodiko batek iruzur, engaño batian bere irakurleak uzteko...? Geiagoko

errespetorik ez ote dute izan bear La Voz-eko periodiko egilleek be-
ren irakurleentzat...?

Il aurretik D. Lorentzo gure Go-
tziak egindako eskutitza datorrit burura. Periodisten aldetik, irakur-
gai ura zalata, poz aundirik jaso gabe joan zan beste mundura. Cua-
dernos para el diálogo, Vida Nue-
va, Hechos y Dichos ta beste Erre-
bistaren bat izan ezik, Españiko pe-
riodiko geienak azken arnasa ema-
ten lagundu ziotela esango nuke. Zoritxarrez ez ziran izan beretzat gozoenak Gipuzkoako periodikoak. Eskutitzaren azken aldera kontseju eder eta eginkizun aundia agertzen die periodistei gure D. Lorentzok:

«Beti ta beti, periodisten egiteko jatorra egia esatea bada, iñoiz ba-
da-ta gaur daramazkigun egun naas-
tuetan bear luteke periodistak beren egiteko jator ori zaitu, eta iñoiz ez bezela berak egi-zale izan, eta gau-
zak kontu aundiz diran bezela ager-
tu. EDOZEIN USKERIK GAUZA BERA DAN - BEZELATIK OSO BESTELAKOTU BAIT-LEZAKE ETA EGIA GEZUR BIURTU.

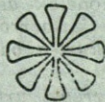
Ez degu egiaren bildur izan bear; BAINAN BILDUR IZAN BEAR DIOGU, OSO BILDUR, EGI-ER-
DIARI ETA EGI ITXURAZKO GEZURRARI.

Eska-bide bat egiten diogu, be-
raz, periodiko guztiei; iñoiz ez be-
zelako ardura izan dezatela, eman bear dituzten berriak eta ikuitu nai dituzten problemak, ondo aztertzen».

EDOZEIN USKERIK GAUZA BERA DAN BEZELATIK OSO BESTELAKOTU LEZAKE ETA EGIA GEZUR BIURTU... OSO BILDUR IZAN BEAR DIOGU EGI ERDIARI ETA EGI ITXU-
RAZKO GEZURRARI.

ARRAZOI ZENDUAN, D. Lo-
rentzo.

Arostegitar Jok.

«EGUNDOKO TRESILLO ESKEINTZA»

TRESILLO ETA SOFA-OEAK 2.450 Pezetatik asi-ta 45.000 pezetarañoakoak

EGON-LEKU OSOA 6. 900 pezetatik asi-ta

Zure saloirako alfonbra ta mai-txikia { ERREGALATZEN
DITUGU

ENTZUN, PROBINTZIA { Eramateak eta montajeak
erri guztietara, UTSEAN!

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA. S. L.

Moraza, 3 eta 14 — DONOSTIA — S. Marcial, 12 — IRUN

ESERI MESEDEZ

Egia da, eta hau ez didate gure apaizok ukatuko, ez diugula be-
har beste euskal mezarik. Ez dut nik esango noren errua da, ez dut
nik lehenengo harria botako. Hain zuzen, bota ezezik, danok behar
genuke hartu guregan harrikada bat lantzean behin, esnatze aldera.

Erantzule eskasak gara, abeslari paregabeak ostera. Meza gaz-
teleraz erantzun, «Ogi zerutik» euskeraz abestu eta dana egi-
n dala uztetzen gara.

Sasoi baten meza latinez erantzun ohi genduan eta «Cantamos
al amor de los amores» abestu. Lehen latina genduan liturji hiz-
kuntza eta kantatzeko eta gainontzeko azalpenak emoteko gaztelera
erabili ohi genduan. Orain latinaren ordeaz gaztelera darabilgu eta
urri, benetan urri, euskera.

Lehenagokoan, Bergaran mezatan nintzala, latinaz gogoratu nin-
tzan, Meza osoa gazteleraz izan zan. «Ogi zerutik» amaitu ondoren,
apaizak esan zigun: «eseri mesedez» eta danok ulertu bide genion,
danok batera eseri ginan-eta. Zer dala-ta orduan meza erderaz?

AMATINO

ESTABLECIMIENTOS

FERRETERIA

ELECTRODOMESTICOS

RAILITE

ayestaran

BURNI - SALGAIK

ETXERAKO ELEKTRO-
TRESNAK

ZABALTXAILLEA
LEGEZKO

Urrutizkiñak:

DONOSTIA

Urbietara, 25

Urbietara, 27 - Isabel II, 2

Aldaconeia, 4

4300 ta 26787

Euskera batua (III)

AKESOLO-TAR LINO, EDESLARIA

Akesolo-tar Lino, Donostiako Karmeldarren Prior-aita da, ixtori-lan askotako atertzaille ospetsu eta ezaguna, Euskaltzaindikoa, eta gizon argi eta neurriduna gaifera.

Orain arteko bezela galdetu diot, ia ba, aurreko elkar-izketetan esandakoak zer diot.

—Ni Lekuona jaunaren uste berekoa nauzu —esan zidan— Arantzazun ez bai zan egitazko erabakirik artu; erabaki antzeko bat artu bazan ere, iritzien bitarteko konponketa bat bezela bakarrik artua izan zan.

—Konponketa? —galdetu nion.

—Nolabait deitu behar diot. Arantzazun batzorde bakoitzak aurkeztutako lanak banan-bana izetatuak izan ziran; eztabaidatuak ere bai; ala ere ez zan erabakirik artzeko argirik sumatzen; zerbait egin behar zala-ta horrelako abantzu edo aurrerapen bat bezela eman zan Arantzazuko agiria.

—H-ri buruzko hori —esan nion.

—Bai, zerbait bide eman nahi zan h-hortaz hori nahi zutenentzat, nonski; baiñan ez erabateko erabakirik; erabaki hoiak ofizialki

urrungo batzar batean artu behar ziran-da.

—Leenengo aldiz entzuten dut hau —esan nion.

—Baiñan alaxe da. Hori Arantzazuko batzarrik baiño lehenago zabalutako orri batean dago: Bille-ren asmoak eta besteak or datoz.

(Euskera aldizkarian, XIII 1968, 142 orria, agertzen da: «Literatura euskeraren batasunari buruz biltzar nagusiak Arantzazun»: «Bille-ren asmoa», «Biltzarreko deiak», «Biltzarren araudia», «Izleri autatuak», «Maiburukoak» eta «Azken erabakiak»).

Batzarren araudia da hau; eta ikusten dudanez h-rikan gabe idatzia dago: Euskera-batasun ez da hau agertu. Ementxe dio: «Agerpen bakoitzak bere ondorean izango duen elkarriketa aintzat artuko da erabakiak emateko». Eta Aita Linok esan bezela, garrantzi aundiko beste puntu hau: «Maiburuko eta Euskaltzaindiak izentatutako batzorde teknikuko arteen artuko dira azken erabakiak. Guztiak bat ez datozenean botoetara joko da; botua, Euskaltzaindiak eta batzorde tekniku-

koak (!)* izango dute; erabakirako, gutxienez irutik biren diferentzia izan beharko da».

—Orain artekoak dionez —esan nion don Linori— erabakia bertan artu behar zala ematen du.

—Eman ala dala badirudi ere, araudi hoiene beste zati batean hauxe dio: «Azken erabakiak ofizialki azaroan Oñatiko Unibersidadean Euskaltzaindiaren urte-eratai ospatzeko izango diran jai-aldietan emango dira».

—Eta zergatik ez ziran eman? —galdetu diot.

—Hori ez dakit; eta ara aurreraxio diona: «Batasunerako norma guztiak liburu batean argitaratuak izango dira».

—Liburu hau ez ahal da Euskaltzaindiaren babesean argitaratua izan dan Euskera-Batasuna liburu bera?

—Ez dakit, baiña liburu hontan jasotzen diranak ez ziran azken-araudiak izan, Arantzazun egindako itzaldiak baizik.

—Itzaldi hoiak azken-erabakiak ez baziran —esan nion— nolatan agertu da liburu Euskaltzaindiaren baitan, erabakiak, eta zergatik ez zan Oñatin, araudiak agintzen duan bezela, beste azken erabakirik eman?

Argi billa gabiltza Aita Lino eta ni. Biok ikusi dezakegun bezela, Arantzazuko batzarrik bukatu eta gero Euskaltzaindiak eman zuan agiriak hauxe dio:

«Arantzazun izan diren eta ez diren euskaltzaleak argi-bide bat izan dezaten, Euskaltzaindiak geroago eta astirago argitaratu dituen erabaki eta lanen aurrerapena agertu nahi du orain... 2) H-ren auzia (h eta guzti idatzia)* izan diren iritziak entzun ondoan, erdi-bide (!)* bat aukeratu (!)* da hasteko: alegia, begi onez ikusiko lukeala Euskaltzaindiak letra hori bi bokal berdin naiz ezberdinen artean erabiltzen hastea».

Batetik, Euskaltzaindiak Oñatin beste erabakirik eman ez bazuan, ez ahal da Arantzazuko aurrerapena legeko bezela geratzen? Eta, bestetik, Arantzazuko batzar aurrerago agiria h-rik gabe dator, eta batzar-ondokoa h-ekin idatzia; honek ez ahal du esan nahi h hau Arantzazun erantsia izan dala?

—Ez dakit —esan dit Aita Lino-k —gora-behera hoiak esan nahi dutena da, erabaki hau nolabait zaila dala; honek bere epea behar duela; gauzak eldu egin behar dute-ta; ementxe dago kokka!

—Kokka hau zaarra da —esan nion— baditu 50 urte; egoera honetan euskerak ez digu beste 50 iraungo.

—Ez dugu politikarako gairik, zer nahi duzu.

—Itz bat, politika, ikutu duzu —esan nion— eta ondo datorkio gure auzi honi. Nik uste gure h lehen teknika-arazoa bakarrik bazan ere, guk arazo hau politikatu egin dugula; gizonen arteko auziak askotan iristen dira egitazko politika mailara; setaz kanpoko diran erri politika-bideak dira hoiak; behar bada euskaldunon arazo politiko bat bezela tratatu behar genduke. Zer derizkiozu?

—Nola ordea? —galdetu zidan.

—Ondo aztertuta dagoanez, batasunerako euskerak duan teknika-mailik zailena aditza da; aditza batzuek oztupo zailak jartzen dizkigula aitortu du Euskaltzaindiak, eta aditzaren auzi hau behar bezela aztertzeke epe bat eman da. Ala, teknika-gaiz errezena danarekin asi nahi izan da; horretxegatik aukeratu da (h eta guzti) ortografia. Orain, ikusi danez, teknika aldetik erreza dan h auzi hau oso zaildu zaigu. Zergatik? Auzia teknika arazotik kanpora urten dalako, ten dut h honek euskera zailduko duala; zuk esan bezela, esaten ez diran letrak gain-bera dijoaz izkuntza guzietan; ala ere, izkuntzak ez dira ezer personaz kanpo, pertsonak itzegin edo idatzi edo irakurrit eta komunikazio-bidez ibil-

Ugalde-tar Martin

edo-ta batzuek atera dutelako. Nola nahi, setaz nahastua daukagu gaur auzi hau. Nondik nora gaiztotu zaigun aztertzen ibiltzeak ez gaitu iñora eramango; gaur gure aurrean daukagun korapilloa artu behar dugu eskuetan; ez gure eskuetan euki genezakean edo behar gendukeana, baizik gaur egitan daukaguna. Eta zer —esan nion, galdetzen bezela—, auzia politika mailara eldu zaigula eta ezin ahal genezake ikutu? Nere ustez, politika kutsua artu duanari politika jarduna eman behar zala. Ez ahal dunzu hala uste?

—Baiña nolakoa? —esan zidan Aita Linok berriz, eta kezkatu, nik uste.

—Ba euskaltzaindikoak berak agiriari bigarren puntuan agertu duana bera jarraituaz —esan nion— eta irakurri nion: 2) H-ren auzian, izan diren iritziak entzun ondoan, erdi-bide bat aukeratu da hasteko». Erdi-bide hau politikako erabaki bat duzu, ez teknikazkoa. Neri halaxe iruditzen zait. Eta erabaki hau Euskaltzaindiak aukeratutako teknikoak berak: Itza, Irigaray, Irigoyen, Labayen, Lafitte, Mitxelena, San Martin, Satrustegi eta Villasantek (eta Lekuona Lendakariak berak) artua izan zan; hoiak bait dira azken hau izenpetu zutenak. Barka eizazu —esan nion— gehiegi luzatu banaiz, baiñan nere puntua esan nai izan dizut bide honetaz zuk duzun iritzia jaso nezakean.

—Ikusten dut zure asmoa —esan zidan Aita Linok— baiñan bide hori konponketa bezela artu zan, eta konponketa-erkin nik ez dut uste batasun osoa iñoz iritxiko geranik.

—Eta beste biderik arkitzen ez bada? —galdetu nion— Rusoek eta ipar-amerikarrek ez dira gai askotan elkar, baiñan guda-gorrian batzuek kixkaltzeko arrixkoari ies egitearren konponketa pranko egiafata azkeneko ogeitabost urte hoietan, Gure arteko gaurko gudu hau euskerarentzat (ez guetako bakoitzarentzat, ezta gure alderditasunarentzat ere, alde edo aurka h honi lotzeak alderdiei kalte aundiak ekarriko bai dizkie!) ondagarria da, eta ondagarriagoa izango dala dirudi; gu danok erri eta izkuntza bereberakoak gera; ez ote gera Euskaltzaindiak erakutsitako politika-bide, erdi-bide, honen ongariak ikusteko gai izango?

—Ez da erraza. Badakizu —esan zidan Aita Linok— gure artean bi asmo erabiliz izan dirala gai honetaz: 1) bakoitzak gaitontzekoen euskelki guziak ikasi, eta 2) osorik h-ko bidea artu edo osorik h-gabe bidea ibili.

—Polita da —esan nion—; oso; baiña, lastima, ezinezkoa. Ba dago gure mundu berri hontan euskeraren euskelki guziak ikasteko baiño aurreragokorik; bat ezin, eta danak! jendea motibatu egin behar da; ez egin behar duala esan, baizik orretarako zaletasunez eragin! Gaurko egunean masa-komunikazio (mass communication) eta public opinion edo erri-iritziak ikasten eta erakusten ibili geranok badakigu a-b-c hau ondo asko. Bestetik, bata-bestei h-guziak edo batezko joera irentsi nahi izatea oso zaila iruditzen zait, setaz ez bait dator iñola ere (arerioa luperatzeaz lortzen ez bada beintzat) buruzko erabakirik; iritzi aldatzeko lortzeko pasio eta setak arrazoiztu, biotzetik burura jaso, oztu, egin behar dira; arrazoi-maila otzera igotzen ahalegindu behar dugu auzia, ez bestela; hau da (askok konprenitzen ez badidate ere) nik egin nahi dudana; beste biderik ez bait dut ikusten. Bitarte larri honetan batasunaren ongari izango liraken indar guziak gure izkutzaren aurka gogor jokatzen jarri ditugu, eta gure aurrean erri bezela ditugun ainbat eta ainbat lan seta honek kutsututa okertzen ari zaizkigu: ikastola, editorial eta nik ez dakit zenbat arazo. Gure erria buru-erailtzako miñak jota ote dago —galdetu diot Aita Linori.

—Nola nahi, nik arazo bat ikus-

ten dut emen: h artu arren ez dugu batasunik egiten.

—Zergatik ez?

—H hau guk ez dugu esaten, eta mugaz auzkoak bai; batzuetan isileko letra izango da; begietarako or egongo da, baiñan belarrietarako ez. Aiek esaten dutelako bada, zergatik ez bizkaierako j eta beste horrelako asko kontuan artu? Batasuna egiteko h honen artu beharra ez det ikusten.

—Puntu ona duzu hor —esan nion—. Halaxe da. Eta nere ustez h honek teknika aldetik ez dio euskerari, izkuntza bezela, erraztasunik emango; ni ez naiz izkuntzalaria, eta barruko irabazi-galerik ez det azteztuko, baiñan izkuntza-zabaltze-ir dagokionez bai zerbait, eta esateko baizik; eta ala, pertsonak letra honi bere maitasun-beroa edo gorrotoa galtzen ez dioten bitartean gure arteko izango dugu, illuntasun guzien iturria dan aserrea izango da gure euskera-lanetan; eta kalte hau nola konpondu guk, euskaldunok, erabaki beharrezkoa izango da. Bukatu daigun lekenbaiehen gudu hau, eta gero berez artuko du h honek bere bidea.

—Euskaltzaindiak berak eman behar zuan erabakia, baiño lehenago batzuek aurreratu dira egitazko erabakiak balira bezela zabaltzera, eta honek ekarri du kaltea.

—Hala dala garbi badago ere, hontan geratu behar ahal dugu? Nere ustez Euskaltzaindiak iñora begiratu gabe joka behar du bere egia eta bere legea eta bere zuntasuna elburu duala Euskaltzaindia errespetatzen dugunok ahaleginduko gera bere araudiak zabaltzen eta zaintzen; eta egia eta legeko eginbidea aterako dira azkenean garraile, batere federik badugu beheintzat.

—Nere ustez, emen dago kaltea —esan zidan Aita Linok— Euskaltzaindiak ez dituala Arantzazuko argi-bideen ondoren bere erabakiak atera. Halare nere ustez ez da konponketa bat egin behar; lehena-goko bideak ere (Bonaparte, Sabin Arana (gorako eta batean biltzeko bideak izan ziran, eta ez amore ematekoak).

—Hori egin ahal bada konforme nauzu, noski; baiñan ezin badezakegu, ez ahal duzu uste Euskaltzaindiak berak aurreratu zuan erdi-bide hau onurakorra danik, eta beste batzarrik egin ez eta beste erabakirik artu ez badu, ez ahal duzu uste honetxegatik izan dala, aurrerapen harrezkero beste ezer egiterik izan ez dualako?

—Ez dakit hori —esan zidan Aita Linok— Nola nahi, batasuna egiteko elkar egin behar dugu; elkartzea, bata bestearekin amore ematea da, bata bestearekin artzea da lehenengo.

—Eta teknika-neurrian eziña bada, zergatik politika edo konpromiso neurrian erdi-bide batera iritxi ez, pekatu hau ez ahal da ba elkar jota euskeraren bidegurutzean geratzea baiño txikiagoa?

—Baliteke.

—Esan ahal nezake —bukatzeke— zuk ez duzula erdi-bide bat gaizki ikusten? —galdetu nion.

—Nik esan nezakeana da —esan zidan— ni ez nintzakeala horren aurka jarriko; orain, nik ez nioke horri indar aundirik emango ere. Oraingo gazteek pentsa behar dute urrungo gasteiak ere bere araudiak ezarri nahiko dituztela.

Aita Lino Akesolok esan bezela jartzen ahalegindu naiz.

* Nere oarra.

RUSIAKO ESKRITORE BAT

Alejandro Soljenitsyne, Rusiako eskritore famatuaren liburu bat irakurtzen ari naiz. Prantsesez dago, Rusiako izkuntzatik aldatua. Titulua onela ipiñiko nuke euskeraz: Minbizi-ndunaren Ospitaleko gela. Ez det uste, guztiz oker ez ba nabil beintzat, kastellanoz nobela au agertu danik.

Stalin ilda andik pixkabatera, Soljenitsyne eskritoreari berebiziko fama inguratu zitzaion mundu osoan. Pentsatu ezin zitekean nobela bat agertzeko aukera eman bait zioten. Rusiako makiñabat isilikako gauza jakin erazi zituan. Kanpo konzentrazio bateko bizitza lotsagarria zuan gaia liburu arek.

Bat batean, aintziña Rusiako eskritorerik onenarekin pare-parean agertu zan Soljenitsyne idazlea. Baiñan Russian, baita erregeak agintzen zutenean ere, beti, gertatu izan oi dana.

Soljenitsyne biurritu egin da agintariekin. Toki askotan gertatu oi zaiona eskritoreari.

Bere nobelak asko zaizkit gustatzen. Pla, katalandar eskritorearen iritzi, berrogei urtetik gorako gizona tonto osoa omen da, nobela irakurlea baldin bada.

Nik berrogei urte aspalditxo pasatu nituan, baiñan obligazioz, noizik beinka, nobela bat edo beste irakurtzen det. Eta ori, tonto oso-oso ez izateko.

Ofizioz bar-beartuta nago, gaur-gaurko eta punta-puntako eskritorearen liburuak ezagutzera.

Eta gaur egunean, aurren-aurreneko eskritorea rusitar Alejandro Soljenitsyne.

Irakurtzen ari naizen liburu, Russian bizi zan artean idatzia dago noski. Eta ortik datorkio daukan garrantzia.

¿Zer eskatu bear zaio eskritore bati?

Eragozpen gaiñetik zerbait esan dezala, eta ezin badu, igarri al-izateko moduan agertu ditzala.

Ez da basta eskribitza, irakurleak ere eskritorearekin bat egin eta saiatu bear du asmatzen lerro tartean, esan nai dituanakin.

Auetakoa degu Alejandro Soljenitsyne.

Rusiako idazle aundiak beti maite izan ditut. Ez bai dute izan askatasunik beren lanerako. Eta gure gaurko idazle au bere erriko eskritorerik aundienarekin bat egiñik ikusten bai det. Mailla berdinean.

Asmo aundiz jantzitako idazlea. Edozein arraza eta klasetako gizonaren sufrimentuarekin guziz bat egiña. Orain irakurtzen ari naizen liburuan, kantzerrakin Ospitalean gaixo dagan batek onela dio: «Zaitzen naute, baiñan ez didate batere esplikaziorik ematen». Eta dio baita ere: «Nik ez det tximiño bat bezela tratatua izan nai. Gizon bezela nai det».

Tximiño bezela tratatua ez naia. ¡Mundu ontako zenbait tokitan esan dezake gizonak ori bera!

Esperantzarik galdu nai ez dutenen abots bat degu Soljenitsyne eskritorea. Orregatik det ain maite. Bere liburuak irakurtzean barren-barreneraño dijakit. Gaurko munduari mamiraiño ikuitzen dioten gaiak darabilzki beti.

¡Asko sufritutako gizona bait da!

Lore de Arce